Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 157 (15780) | 1981 оной июлиин 8, среда | Сэн 2 мүнгэн.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

СОЁЛОЙ ЭМХИ ЗУРГААНУУД БОЛОН ОРГАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «РСФСР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Совет соёлой хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ:

Баторов Владимир Цыдыповичта—Хурамхаанай районой Дэрэнэй хүдөөгэй соёлой байшангай арадай театрай режиссер.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной июлиин 6.

ЭКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКЫН ГОЛ АСУУДАЛ

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, наашанхи онуудта партиин XXVI съезд дээрэ хараалагдаһан ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын үргэн ехэ программын түүхэй эдүүд, түлишын-элшэ хүсэнэй болон бусад материальна асарга ба нөөсэнүүдые хэмнэлтэтэйгээр хэрэглэхэ эрилтэ табина. [illegible] материальна нөөсэнүүдые барагдашагүй [illegible] бүхы түхэлэй түлишэ эдүүлэ, материальна, түлишэ болон элшэ хүсые улам алмалта арьбалалтай ашаглахын [illegible] шанартай болоно байна.

Нинтэ арадай баялигуудые гамтайгаар гаргашалтын удха шанартай байһые сэгнэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ ингэжэ тэмдэглээ һэн: «Экономическа политикын гол асуудалынь юуб гэхэдэ, жинрэй, шэн юрын юумэн гэжэ һанагдамаар хэрэг — нинтын баялигта эзэн ёһоор хандалга, манайда бии байгаа бүхы юумые гүйсэд дүүрэнээр, таарамжатай зохидоор ашаглажа шадаха хэрэг болоно. Тинмэһээ ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл, партийно-нинтын хүдэлмэри энэндэ зорюулагдаха ёһотой. Техническэ политикашье, капитальна һомололто хэрэглэхэ политикашье, түсэблэлгын ба тоосооной үрэ дүнгүүдэй гуримшье энэндэ зорюулагдаха ёһотой».

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Түүхэй эдүүд, түлишын-элшэ хүсэнэй ба бусад материальна нөөсэнүүдые арьбалха, ашагтай һайнаар хэрэглэхэ хүдэлмэрине шангадхаха тухай» тогтоол баталан абаба. Партиин съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр зохёогдоһон энэ документ дотор үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар, экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой хэмжээнүүдэй үргэн ехэ программа тодорхойлогдоо. Үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдые гаргашаһаа түргэнөөр дээшэлүүлхэ, нөөсэнүүдые багаар гаргашалжа, продукци үйлэдбэрилэн бүтээлгые али болохоор ехэдхэхэ эрилтэ энэ тогтоол дотор табигдана.

Баталагдан абтаһан документ комплексно, удаан болзорой шэнжэтэй, тэрэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудай, совет хүн бүхэнэй ажал ябуулгада сэхэ хабаатай. Тэрэ ажалша түрүү коллективүүдэй, партийна болон нинтын олохон эмхинүүдэй олоһон ехэ бодото дүй дүршэлдэ үндэһэлнэ. Жэшээнь, түүхэй эдүүдые, түлишэ болон элшэ хүсые гамтайгаар гаргашалха талаар шэглүүлэгдэһэн Москвагай, мүн Кемеровскэ областиин ажалшадай үүсхэлые, үйлэдбэрилгын ба тэрэниие хэрэглэлгын үедэ металл алмаха талаар Челябинска областиин предприятинуудай дүй дүршэлые дурсан һанаябди. Профсоюзай болон комсомолой организацинуудай үнгэргэдэг алмалта арьбалалгын бүхэсоюзна нинтын харалтанууд ехэ ашаг үрэ үгэдэг байна.

Тингэбэшье бүхы дээрээ материальна нөөсэнүүдые хэрэглэлтые һайжаруулгада ёһотой хубилалта үшөөл болоодүй байһаар гэжэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Национальна доходой хэмжээнэй талаар абажа үзэбэл, дэлхэй дээрэхи эрхим түрүү үрэ дүнгүүдтэй сасуулхада, манайда ехэ түүхэй эд болон элшэ хүсэн гаргашалагдадаг байна. Зарим машинануудые бүтээлгэдэ, байшан гэрнүүдые барилгада хэмжээнһээ ехэ металл, цемент, модон гаргашалагдана. Нөөсэнүүдые алмаха, элшэ хүсэ арьбалха технологи хаа хаана хэрэглэгдэнэгүй. Үйлэдбэриин үлэгдэлнүүд, хоёрдохёо хэрэглэгдэхэ нөөсэнүүд муугаар ашаглагдана.

Ажалдаашье, һуудал байдалдаашье олон миллион совет хүнүүд дулаа, газ, электрын элшэ хүсэ, уһа үдэр бүри хэрэглэхэ ушартай болодог гэшэ. Теэд хүн бүхэн эдэ баялигуудта гамтайгаар, эзэн ёһоор хандадаггүй байна. Түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые ганса нэгэ-рээ ба хамтаараа хэрэглэлгэ хэмжэхэ, [illegible] һайнаар табигдажаг байхаар, хиналтагүйгөөр гаргашалагдаһан дээрэһээ тэдэ ехэ гээлтэ хороодо ороно. Иимэрхүү баримтануудые эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой.

Экономико горгашагатай байха ёһотой гэһэн КПСС-эй XXVI съездын эрилтые ажалша коллективүүдтэ үргэнөөр һанагшаба. [illegible] «Правдын» [illegible] Калининэй машина бүтээхэ [illegible] барнинуудые хүлеэжэ байгүй, участок бүхэндэ алмалта арьбалалтын тодорхой түсэб хараалха, тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлгые эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө, КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой арга зоной дунда табигдаад байхада, бүхы ажалша коллективүүдтэ, хүнүүдэй ажаһуудаг газарта тэрэниие шудалха, зүбшэн хэлсэхэ хэрэгые эмхидхэхэ шухала. Түүхэй эдүүд, материалнууд, түлишэ болон элшэ хүсэ гаргашалгые нилээд багадхаха, хүдэлмэриин газар бүхэндэ үлэгдэлнүүдые хороохо, элдэб янзын гээгдэлнүүдые усадхаха арга олгоһон бодото хэмжээнүүдые шата бүхэндэ зохёон хараалха гээшэ зүбшэн хэлсэлгын гол зорилго болоно. Үлүү гаргалгын, үрилгын али бүхы ушар баримтануудта эбсэшэгүйгөөр хандажа, нинтэ арадай баялигуудые гамтайгаар гаргашалха арга олгоһон үүсхэл эдэбхи бүхэниие үргэнөөр дэмжэхэ гээшэ шухала удха шанартай. Эндэ коммунистнууд жэшээ харуулха уялгатай.

Ерээдүйн заводой проектые, шэнэ машинын түхэл хэлбэриие зохёолгоһоо алмалта арьбалалтын түлөө тэмсэл эхилдэг гээшэ. Инженер-конструкторнууд, технологууд, үйлэдбэриин эмхидхэлшэд эндэ шиидхэхы үгөө хэлэхэ зэргэтэй. Эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдтэ эрилтээ дээшэлүүлхэ, эрхим шанартай продукци гаргахадаа, материалнууд болон түүхэй эдүүдые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ, алмаха арга олгоһон түрүү һайн шиидхэбэринүүдые, технологическа процессүүдые бэелүүлхые туйлаха шухала.

Алмалтын ашаг үрые мэдэхын тула, нөөсэнүүдые гаргашалгын хэм хэмжээе тодо наринаар ойлгохо хэрэгтэй. Нормо табилгые гуримшуулха, эрдэм, техникын туйлалтануудые хараада абаһан тааруу һайн нормонуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гээшэ түсэблэлгын зургаанууд болон министерствэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй түбхын түрүүшын хэрэг болоно. Тинхэтээ хамта алмалта арьбалалтые урмашуулгын гуримые ажалша коллективүүдтэ үргэнөөр ойлгуулха, нөөсэнүүдэй үргэн ехэ харалга эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажалша коллективүүдтэ түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүд шэнжэлэгдэжэ байна. Партийна комитедүүд энэ хүдэлмэридэ анхаралтайгаар хандаха, бүхы нөөсэнүүдые гаргашалга тухай предприятинуудай, инженерно-экономическа албануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоонуудые шагнаха уялгатай. Алмахын, гамтайгаар хэрэглэхын түлөө мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эрхимүүдэй дүй дүршэлые оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэ гээшэ коммунистнуудай уялга мүн.

Үйлэдбэриич һайн эмхидхэл, гурим журамтай байлга, алмалта арьбалалтын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ совет хүнүүдэй олоороо хабаадалга экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ, партиин XXVI съезд дээрэ табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ шэнэ амжалтануудые туйлаха арга олгохо байна.

(«Правдын» июлиин 6-ай номерой түрүү бэшэг).

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮСЭН АРАДҺАА ҮНДЭҺЭТЭЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй сесси

Ажалша хүнэй аша туһа тухай, тэрэнэй материальна ба оюун бодолой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые эгээл гүйсэд дүүрэнээр хангаха тухай анхарал хандуулхаһаа шухала зорилго Ленинэй партида байхагүй.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тодорхойлогдоһон зохёон байгуулгын үргэн ехэ программые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадай засагай эгээл олоной хабаадалгатай зургаанууд —арадай депутадуудай Соведүүд элитэ ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Тэдэнэй үүсхэл эдэбхеэр бадаржа, эдэнэй хүсэл эрмэлзэл болон аша туһые элирхэйлэн мэдүүлжэ, бодото байдалда бэелүүлэн, арадай засаг түрын эдэ зургаанууд социалис обществын бүхы шухала асуудалнуудые шиидхэхэ уялгатай, шинигхэжэшье байдаг, экономическа ба социальна хүгжэлтын комплексно шэнжые хангалгада улам ехэ хубитаяа оруулдаг.

Бүхы хүн зоной түлөөлэгшэдые, бүхы нацинууд болон арад үндэһэтэдые нэгэдүүлдэг Соведүүд лэ бодото демократиин гэршэнэр болодог байна. Россин Федерациин засагай дээдын зургаанай депутадууд июлиин 7-до Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо, РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессидэ суглараба.

Нүхэд **Ю. В. Андроповой, В. В. Гришинэй, А. А Громыкын, А. П. Кириленкын, А. Я. Пельшиин, Г. В. Романовай, М. А. Сусловой, Н. А. Тихоновэй, Д. Ф. Устиновай, Б. Н. Пономаревой, М. С. Соломенцевой, М. В. Зимянинай, К. В. Русаковой** ерэжэ һууханынь, депутадууд болон айлшад удаан альга ташалтаар угтаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Н. М. Грибачев** сессиие нээбэ.

Сессинүүдэй хоорондохи үе соо наһа бараһан республикын Верховно Соведэй депутадууд А. Н. Косыгинай, А. И. Даниловай, В. Д. Сабанеевэй дурасхаалые суглаагшад һуурнһаа бодожо, ёһолон хүндэлһэн байна.

Шэнээр һунгагдаһан депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые мэдэрхэ тухай мандатна комиссиин элидхэл тушаа тогтоол баталагдан абтана.

Сессиин зүблэхэ зүйл баталагдаба. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые үндэһэлһэн РСФСР-эй арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай, «РСФСР-эй сүүдэй байгуулалта тухай», «РСФСР-эй районно (городской) арадай сүүдүүдэй һунгалта тухай», «РСФСР-эй районно (городской) арадай сүүдүүдэй арадай судьянар болон арадай заседательнуудые дуудажа бусааха гурим тухай», РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай РСФСР-эй хуулинуудай проектнүүд тухай асуудалнууд тэрээндэ оруулагдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. С. Соломенцев** КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлжэ, РСФСР-эй арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хэбэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ШАХАРДУУ БАЙДАЛ ҺУЛАРУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

Коммунис хэблэлэй түлөөлэгшэдэй уласхоорондын уулзалга июлиин 6-да Москвада нээгдэбэ. Аха дүү партинуудай хэблэлэй 67 органой түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев КПСС-эй Центральна Комитедэй үмэнэһөө уулзалгада хабаадагшадые амаршалба. Манай үе сагта үзэл сурталай тэмсэл нэн түрүүн дайнай ба эб найрамдалай асуудалнуудта шэглүүлэгдэжэ байна гэжэ тэрэ оролто үгэ соогоо тэмдэглээ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаһан 80-яад онуудай эб найрамдалта программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар үргэн ехэ хүдэлмэриие СССР ябуулжа байна. Съездын һүүлээр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд дотор уласхоорондын түгшүүрилые һулаарулха, арсалдаата асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха, бата эб найрамдал хангаха зорилготой ехэ алхамууд хэгдэһэн байна. Л. И. Брежневэй үүсхэлээр байгша оной июниин 23-да абтаһан «Парламентнууд болон дэлхэйн арадуудта» СССР-эй Верховно Соведэй хандалга бүгэдэ нинтын анхарал татажа байна.

Совет арадай ажабайдал, зохёохы ажал хэрэг тухай Б. Н. Пономарев дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

КПСС-эй ажабайдалда, Совет ороной ажабайдалда, КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан дотоодын болон гадаадын политическэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хэблэлэй ямар ехэ үүргэ дүүргэжэ байдагые тэрэ харуулба.

Империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые, хархис номнолые элишэлэн харуулха гээшэ совет хэблэлэй гол зорилго болоно.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков уулзалгада хабаадаба. (ТАСС).

ДЕПУТАДАЙ КОМИССИНУУД ДУРАДХАНА

РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын хэдэ хэдэн комиссинуудай заседанинууд июлиин 6-да Москвада болобо.

Россин Федерациин Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб, РСФСР-эй 1981 оной Гүрэнэй бюджет тушаа комиссинуудай тобшололнууд дотор найруулагдаһан дурадхалнуудые автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай, арадай депутадуудай Соведүүдэй ямараар бэелүүлжэ байһан тухай асуудалые хаража үзэбэ.

Шэнэ ургаса тушаажа абахын тула республикын Бэлэдхэлэй министерствын предприятинуудай материально-техническэ баазын ямараар бэлдэгдэд байһые, хүдөө нютагуудта баригдаха байрын модон гэрнүүдые заводто бүтээхэ зорилгонуудые, хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдые хүгжөөхэ талаар Тюменскэ областиин нютагай Соведүүдэй ажал ябуулгые, КПСС-эй XXVI съездын эрилтэнүүдэй үндэһөөр Амарай областьдо хүн зоной ажаһуудал хангалгын албанай хүдэлмэриие һайжаруулха ба бусад асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Социально-соёлой хүгжэлтын асуудалнуудта, тусхайлбал, республика дотор хүүгэдэй эмнэлгэ-һэргылэмжын эмхи зургаануудые барилгада, Новгородско областьдо түүхын ба соёлой памятнигуудые сахин хамгаалгада депутадууд онсо анхаралаа хандуулһан байна.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо тогтоолнууд абтаба.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зээлжээтэ заседани июлиин 6-да болобо.

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиие үнгэргэлтэдэ хабаатай асуудалнуудые Президиум хаража үзөө, болохоёо байгаа сессиин хүдэлмэриин зүблэхэ зүйл болон гурим тухай дурадхалнуудые зүбшэн хэлсээд, һайшаан абаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси дээрэ 1981 оной түсэб болон бюджедые зүбшэн хэлсэхэ үедэ РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд болон депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые хаража үзэлгын дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцевой хэһэн мэдээсэлые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум шагнаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй даалгабаринуудые дүүргэлтэ болгон, республикын правительство саг үргэлжын комиссинууд болон депутадуудай дурадхалнуудые, ажаглалтануудые бэелүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абажа байна гээд мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэнэй дурадхалнууд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, РСФСР-эй министерствэнүүд, Гүрэнэй комитедүүд болон албан зургаануудта, автономито республиканууд Министрнүүдэй Соведүүдтэ, арадай депутадуудай хизаарнуудай, областьнуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, эдээн тушаа тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин һүүлээр абтаһан Россин Федерациин правительствын тогтоолнууд дотор олохон дурадхалнууд болон ажаглалтанууд хараада абтаһан байна. Промышленностиин продукциие гүрэндэ худалдалгын хэмжээе 56 миллион түхэригөөр, тэрэ тоодо арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилжэ худалдалгые 32,5 миллион түхэригөөр дээшэлүүлжэ, Министрнүүдэй Совет РСФСР-эй 1981 оной түсэб болон бюджедтэ заһабаринуудые оруулба.

Ажахы эрхилэлгые саашадань һайжаруулха, арадай ажахын зарим шатануудай ажал ябуулгада тохёолдоһон дутуу дунданууды усадхаха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, съездэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор нүхэр Л. И. Брежневэй найруулһан заабаринуудые, зорилгонуудые хүтэлбэри болгон, совет болон ажахын зургаанууд, республикын ажалшад тохёолдожо байгаа дутуу дунданууды усадхаха талаар элдэб янзын хүдэлмэри бэелүүлнэ. Үргэнөөр дэлгэржэ байһан мүрысөөнэй үедэ промышленностиин, транспортын, барилгын, хүдөө ажахын, хүн зоной социально-ажаһуудалые хангалгын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар нэмэлтэ арга нөөсэнүүд элирүүлэгдэнэ.

Энэ асуудалаар РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтоол баталан абахадаа, XXVI съездэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл дотор табигдаһан зорилгонуудые, 1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые хүтэлбэри болгон, РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд болон депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые бэелүүлхэ талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые дүүргэхыень РСФСР-эй министерствэнүүдые, Гүрэнэй комитедүүдые, албан зургаануудые, автономито республиканууд Министрнүүдэй Соведүүдые, арадай депутадуудай хизаарнуудай, областьнуудай, Московско болон Ленинградска городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгалба. Саг үргэлжын комиссинууд болон депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые эдэ зургаануудай бэелүүлгын хойноһоо хиналтаяа шангадхаха шухала гэжэ РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай анхаралые хандуулба.

РСФСР-эй арадай хиналтын комитедэй хүдэлмэри тухай РСФСР-эй арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ В. Ф. Конновой мэдээсэлые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум шагнаад, тэрэниие бэелүүлхые анхаралдаа абаба.

Республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай директивэнүүдые, совет хуулинуудые, правительствын тогтоолнуудые бэелүүлгые саг үргэлжэ шалгаха талаар комитет, нютагуудтахи арадай хиналтын бүхы органууд нилээд ехэ хүдэлмэри хээ гээд тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Экономическа ба социальна хүгжэлтын талаар КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, нүхэр Л. И. Брежневэй заабаринуудые, дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө хиналтын гол шухала асуудалнуудта анхаралаа хандуулхыень РСФСР-эй арадай хиналтын комитедтэ дурадхагдаа.

РСФСР-эй министерствэнүүдэй, Гүрэнэй комитедүүдэй, албан зургаануудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон организацинуудай хуулинуудые, түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгые шалгалгада арадай хиналтын органуудтай харилсаа холбоогоо бэхижүүлхыень Президиум РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудта, республикын арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ дурадхаба.

РСФСР-эй Верховно Сүүдэй ажал ябуулга тухай РСФСР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ А. К. Орловой хэһэн элидхэл президиум дээрэ шагнагдаад, энэ асуудалаар зохихо тогтоол баталагдан абтаһан байна.

Заседани дээрэ бусад хэдэн асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Яснов заседаниие хүтэлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко Президиумэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

(ТАСС).

ТЭЖЭЭЛ НӨӨСЭЛЭГДЭНЭ

МИНСК. Белоруссиин ажахынууд сабшалан дээрэһээ үбһэ, тэжээл хуряажа абаха хүдэлмэреэ эршэмтэйгээр ябуулна. Нёдондо зунайхитай сасуулбал, энэ жэлдэ һураггүй ехэ үбһэн хуряагдаад байнхай. 3,5 миллион тонно [illegible]

ВЛАДИВОСТОК. Приморинн [illegible]

[illegible] эрдэмэй силос дараха арга олгоно.

Обёос горохтой холижо, силос болгожо дарахадань, силосэй шэмэ дээшэлдэг байна. Энэ жэлдэ хизаарай ажахынууд 2 миллион шахуу гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ силос дарахые хараална.

КУСТАНАЙ. Областиин ажахынуудта бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй, сенажай, витаминта үбһэнэй гурилай шанарые тодорхойлхо лабораторинууд байгуулагдаа. [illegible]

КУРГАН. Юргамышска районой [illegible]

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани июлиин 6-да Кремль соо боложо, РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин хүдэлмэриин зүблэхэ зүйл болон гуримда хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Н. М. Грибачёв заседание хүтэлөө.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Яснов Старейшинэнүүдэй Соведэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР В. Н. БИЛЬТРИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Үни удаан саг соо аша үрэтэйгөөр эрдэм шэнжэлхы ба багшалхы ажал ябуулһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Зүүн Сибириин технологическа институдай һуралсалай талаар проректор, техническэ эрдэмэй кандидат нүхэр **Бильтриков** Владимир Николаевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июлиин 6.

БҮХЭРОССИН ЗҮБЛӨӨН-СЕМИНАР

Мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэроссин зүблөөн-семинар эхилбэ.

РСФСР-эй Соёлой министерствын библиотекэнүүдэй управлениин начальник **Б. Н. Бачалдин** семинар - зүблөөе нээжэ, тэрэнэй үг зорилгонуудыень суглараагшадта тодорхойгоор тайлбарилжа үгөө.

Удаань партиин Буряадай обкомой секретарь **А. А. Бадиев** үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдһээ уламжалан республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ зорилгонууд дээрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Семинар дээрэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ РСФСР-тэ библиотекын хэрэг хүгжөөлгын гол шэглэлнүүд ба КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, олоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар библиотекэнүүдэй үүргэ» гэһэн элидхэл РСФСР-эй Соёлой министерствын библиотекын управлениин начальнигай орлогшо **Н. Г. Филиппов** хэбэ.

СССР-эй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Гүрэнэй библиотекын директор **Н С. Карташов** «Библиотекын жасые бүридүүлгэ ба ашаглалга хоёрой хоорондохи холбоон, тэрэниие бэелүүлхэ талаар теориин үндэһэнүүд ба бодото хэмжээнүүд тушаа» элидхэл хэбэ. «Буряадай АССР-эй түбэй библиотекын системэ соо номой һэлгэлтэ хэхэ хэрэгэй онсо шэнжэнүүд» гэһэн элидхэл республикын М. Горькиин нэрэмжэтэ научна библиотекын директор **Ю. А. Хараев** хэлэбэ.

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо **И. П. Перфильев** «Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хүдэлдэг ажалшадые библиотекэнүүдэй хангалгые нарижуулан һайжаруулха тухай» элидхэл хэбэ.

Ленинград хотын М. Е. Салтыкова-Щедринэй нэрэмжэтэ публична Гүрэнэй библиотекын НМО-гой секторые даагша **Д. В. Евсеев**, ВЛКСМ-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ республиканска эдиршүүлэй библиотекын директорэй орлогшо **Л. А. Рогозина**, РСФСР-эй республиканска хүүгэдэй гүрэнэй библиотекын ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ **Е. Г. Шкловская** гэгшэд зүблөөн дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Хара хүрьһэтэ бэшэ областьнуудай, Хойто- Кавказай, Поволжиин, Зүүн Сибириин, Алас-Дурнын соёлой эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тус зүблөөн-семинарта хабаадана. Мүн хэдэн союзна республикын библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ уригдаанхай.

Хориин, Хэжэнгын, Кабанскын, Прибайкалиин, Хяагтын түбэй библиотекэнүүдтэ тус семинарай секционно хэшээлнүүд үнгэргэгдэхэ. Зүблөөндэ хабаадагшад энэ районуудай библиотекэнүүдэй хүдэлмэритэй танилсаха юм.

Манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

СОЁЛШОДОЙ ТОДОРХОЙ ЗОРИЛГОНУУД

Хэжэнгын район дотор мүнөө үедэ 24 соёлой байшан ба клуб, 4 хүгжэмэй һургуули ба 1 филиал, 26 кино-түхеэрэлгэ, 142 мянган номтой 32 библиотекэ гэхэ мэтэ бии байна. 137 хүн тэндэ хүдэлдэг. Гансал арбадахи табан жэлэй туршада соёл болбосоролые хүгжөөлгэдэ район соо 1 миллион 417 мянган түхэриг ашаглагдаа. Бүхы республика соогуур «Үргы» гэжэ арадай хоор, Хэжэнгын арадай театр, Загаһатын соёлой байшангай фольклорно ансамбль мэдээжэ болоһоор үнинэй.

Гэбэшье хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар хангаха хэрэгтэ бии байһан арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэ гээшэ гү гэһэн асуудалые тээсгэн боложо үнгэрһэн КПСС-эй Хэжэнгын райкомой пленум зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, «Соёлой талаар хүдөөгэй хүн зониие хангалтые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые районой партийна, совет, ажахын организацинуудай хэр зэргэ бэелүүлжэ байһан тушаа, мүн энээнһээ уламжалан, тэдэнэй саашанхи зорилгонууд тушаа элидхэл партиин райкомой секретарь Д. Б. Цыдыпов хэбэ.

Һүүлэй үедэ манай партиин үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэрэгтэ түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуулна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Оюун бодолой талаар совет общестын дэбжэлтэ, социалис ёһоной соёлой хүгжэлтэ онсо ехэ удха шанартай гэжэ партиин XXVI съезд баталаа бшуу. Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэн хүтэлбэрилхэ талаар партийна, совет, мүн бусад организацинуудай харюусалгые улам дээшэлүүлхэ шухала.

Хэжэнгыншье районой соёлшод ажалшадые оюун бодолой, уран һайханай талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ нилээд амжалта туйлаһан гэжэ нүхэр Цыдыпов хэлэбэ. Загаһатын, Худанай совхозой Иннокентьевкын, «Первомайский» совхозой Вознесеновкын соёлой байшангууд илангаяа шалгараа. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые улад зондо нэбтэрүүлэн ойлгуулха талаар хүдөөгэй соёлшод нилээд хүсэл оролдолгоёо гаргаа гэжэ хэлэлтэй. Мүн Хэжэнгэ нютагай уран бэлигтэнэй амжалтанууд тухай һураг суу хаа хаанагүй таранхай.

Гэбэшье элидхэлшэ гол анхаралаа шиидхэгдээгүй асуудалнуудта, соёл гэгээрэлэй хэрэгтэ ушардаг бага бэшэ дутагдалнуудта хандуулаа. Энэньшье зүйтэй. Соёлой гуламтануудта ерэхэдээ, хүнүүд нэн түрүүн гадаахи, досоохи түхэлөөрнь һонирходог гээшэ aаб даа. Харин олонхи бодото ушарнуудһаа харахада, үни заяанай сагаадагдаагүй, һандарһан хорёонууд, шорой шохой, тэһэрхэй сонхонууд, заримдаа «соёлой гуламта» гэһэн гаршагшьегүй, үнэхөөрөөл, ээзгүй гэрнүүд амархаяа ерэһэн хүнүүдые угтадаг байна бшуу. Леоновкын, Чисаандахи Үлзытын, Хүртэйн, Ородой-Адагай, Могсохоной, Бахлайтын, Хөөрхын клубууд илангаяа үзэмжэгүй байдалтай гэжэ Д. Б. Цыдыпов шүүмжэлбэ. Досооншье ороходо, ханха зайдан, һайн болоо хадаа шарлашаһан хэдэн фото-зураг үлгөөтэй байха. Үнгэрэгшэ үбэлэй үедэ Леоновкын соёлой байшангай дулаа дамжуулдаг соргонууд хоёр дахин тэһэ хүрөө. Энэл ушарһаа боложо, «50 лет Октября» совхозой Ородой-Адагай клуб бүхэли үбэлөөрөө хүдэлөөгүй. Энэл совхозой харьяата Худанай-Үртөөгэй клубые урилан табилга гурбадахи жэлээ унжагайрна. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд үни хада хүн зоноо элсүүлжэ, энэ клубай барилгые дүүргэхэ аргатай байгаад, тиигээгүйнь халагламаар. Үльгэр домогто орохо болоһон энэ клубые одоол ерэхэ намартаа нээхэбди гэжэ тус пленумэй ендэр дээрэһээ совхозой парткомой секретарь В. Ц. Дубшанов найдамтайгаар соносхоо. Библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадагшадай июль һарада Хэжэнгын район ерэхэ байһантай дашарамдуулан, Ородой-Адагай клубые һэльбэн заһабарилхамнай гэжэ энэл нүхэрнай хэлэһэн байна. Зүгөөр энэ зүблөөнэй болохогүй байгаа хада, клубаа заһангүй орхихо байгаа гээшэ гү?

Гадна нүхэр Дубшанов соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудта саашадаа саг үргэлжын анхарал хандуулхабди гэжэ батадхаа. Жэл бүри совхозой зүгһөө клубуудай хэрэглэмжэдэ 2000 түхэриг үгтэхөөр хараалагдана. Соёлой тусхай һургуулинуудта совхозой тэдхэмжээр һураха залуушуулые жэл бүри эльгээжэ байхабди гэжэ парткомой секретарь найдуулаа. Мүн жэл соо нэгэ-нэгэ гэр байра соёлшодто үгэжэ байхаар совхоз түсэблэнэ. Үгэһэн үгэеэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд лаб дүүргэхэ бэзэ гэжэ һанагдана.

Зарим совхоз, предприяти болон эмхи зургаанууд соёлой гуламтануудые һэльбэн заһабарилгада, элдэб хэрэгсэлнүүдые худалдан абалгада мүнгэ зөөри даншье багаар һомолдог байна. Чисаанын совхозой Үлзытын, Михайловкын, Булагай, «Первомайский» совхозой Леоновкын, Хөөрхын, Хэжэнгын совхозой Бахлайтын, Красна Ярай клубууд мебелиин, хүгжэмэй инструментнүүдэй талаар тон тулюур байдалтай. Бахлайтын, Үлзытын, Хөөрхын, Красна Ярай, Хүлхисөөнэй клубуудта пианино, ЛЭТН гэхэ мэтэ орёо түхеэрэлгэнүүдһээ байха, гар үзүүрэй проигрыватель, магнитофоншье ядахадаа үгы.

Нютагай Соведүүдшье гүрэнэй бюджедэй ёһоор һомологдоһон мүнгые хэм соонь хэрэглэнэгүй. Жэшээнь, Хэжэнгын сомоной Соведтэ байгша ондо клубуудта элдэб хэрэгсэлнүүдые худалдан абахын тула бюджедэй 12 статьягай ёһоор 31 мянган түхэриг һомологдоо. Хахад жэл үнгэрөөд байхада, энэ ехэ мүнгэнэй һохор сагаанииньшье зөөри болоогүй. Мүн Дээдэ-Хэжэнгын, Новокижингинскын, Дунда-Худанай, Чисаанын клубууд адлирхуу байдалтай. Иимэ таагүй байдалые усадхахын тула бюджедэй 12 статьяе нютагай Соведүүдэй мэдэлһээ абажа, райгүйсэдкомой соёлой таһагта дамжуулха гэжэ элидхэлшэ дурадхаба.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд гансал һүн, мяхан, нооһон гээд дүүргэхэ зорилгоёо хизаарлаха ёһогүй гэжэ пленум онсолбо. Соёл гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ һаналаа табихалаа, нэн түрүүн манай ажалшад тухай анхарна гээшэбди гэжэ энээниие үшөө ойлгоогүй зон һайса ойлгожо абаха ушартай бшуу.

Бодото баримтанууд юу харуулнаб гэбэл, совхозой дирекци сельсовет хоёрой хоорондоо үгэеэ ойлголсохогүй ябадалда эсэс табиха саг ерээ гэжэ райгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша Л. В. Лоскутникова хэлэһэн үгэ соогоо хуулита эрилтэ табиба. Совхозуудай дирекци, партком соёлой мэргэжэлтэдтэ, илангаяа залуушуулда хайхарамжагүйгөөр хандадаг гэжэ тэрэ зүбөөр тэмдэглээ.

Пленум дээрэ үгэ хэлэһэн Худанай совхозой парткомой секретарь Ж. Ж. Гомбоев, Дээдэ-Худанай сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Н. Рубцов, Хүртэйн леспромхозой директор Д. В. Волков гэгшэд соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудта мүнгэ зөөри хүрэхысэ һомолхобди, гэр байрануудые соёлшодто үгэхэбди, соёлой хүдэлмэриин мэргэжэл шудалха зорилгоор залуушуулые тусхай һургуулинуудта стипендиадуудаар эльгээхэбди гэжэ найдуулһан байха юм.

Соёлой кадрнуудай талаар район соо нилээд дутагдалнууд бии. Һүүлэй жэл хахад соо клубуудта хүдэлдэг 50 хүнэй 21-иинь һэлгэгдээ. 50 хүнэй 15-иинь тусхай мэргэжэл үгы. Тэдэнэй дунда коммунистнууд үсөөн. Соёлой эмхи зургаануудта хүдэлдэг 100 гаран хүнүүдэй оройдоол 13-иинь партиин гэшүүн ба гэшүүндэ кандидат. Соёлой кадрнуудые тогтууритай болгоохын тула ажахын хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө хүдэлмэришэдтэ адляар тэдээндэ анхаралаа хандуулха, һайн гэр байраар хангаха уялгатай гэжэ тэмдэглэбэ.

Районой түбэй соёлой байшангай хүдэлмэриһөө олон юумэн дулдыдадаг гээшэ aаб даа. Эндэ аяар 14 мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Гэбэшье түбэй соёлой байшан һулаар, түсэбгүйгөөр хүдэлнэ гэжэ элидхэлшэ зааба. Районой түбэй 30 гаран предприяти болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар соёлой байшанда ниитэ-политическэ, тематическа, һонирхолтой хэмжээ ябуулганууды ходо үнгэргэжэ байха бүхы арга боломжонууд эндэ бии гээшэ.

Библиотекэнүүдэй, киносетиин, хүгжэмэй һургуулинуудай хүдэлмэри пленум дээрэ гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээ.

Районой 700 гаран малшад 300 шахуу ондо ондоо газарнуудта байрлан ажалладаг, зүгөөр тэдэнэр адли тэгшээр, һайнаар хангагдана гэхын аргагүй. Соёлой талаар хангаха ниитэ нэгэн гурим, тодорхой түсэб тогтонижоодүй байһаар гэжэ тодорхойлогдоо.

Энээнһээ уламжалан КПСС-эй райкомой пленум соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха зорилго хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриие эмхидхэн ябуулха хэрэгые партийна организацинууд заавал хүтэлбэрилхэ уялгатай. Тиимэһээ энэ асуудал партийна суглаан дээрэ, парткомой гү, али партбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ, саг үргэлжын хиналта тогтоохо тухай эрилтэ тэрэ тогтоол соо табигдаа.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ,
манай корр.

КАЗАХАЙ ССР. Экибастузай горнягууд нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 2,1 миллион тонноор ехэ шулуун нүүрһэ оронойнгоо жасада оруулаад байна. «Экибастузуголь» гэжэ нэгэдэлдэ үнэтэ түлишэ болохо нүүрһэн гол түлэб роторно экскаваторнуудаар малтагдан абтадаг гээшэ. Жэлэй эхинһээ хойшо эршэтэйгээр хүдэлһэн эндэхи горнягууд хүдэлмэриин эгээн үндэр дээдын ашаг үрэ туйлана. Жэшээлхэдэ, «Богатырь» гэжэ уурхайда һарын туршада хүдэлмэришэн бүхэн дунда зэргээр мянган тонноһоо дээшэ нүүрһэ малтан абаһан жэшээтэй болоно. Тиихэдэ эндэ малтагдан абтадаг шулуу нүүрһэн орон доторoo эгээн үнэ багатай гэжэ суурхадаг. Ураал, Сибириин, мүн Казахстанай хори гаран ГРЭС Экибастузай нүүрһэн дээрэ хүдэлнэ бшуу.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: часай туршада табан мянган тонно нүүрһэ малтан абадаг ЭРШРД-5000 түхэлэй роторно комплекс.

ТАСС-ай фотохронико.

Мүрысөөнэй ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ГАРНУУДЫНЬ ГАЙХАМААР ШЭДИТЭЙЛ

Эхэнэр хүнэй наһан тухай асуудаггүй гэлсэдэг. Теэд наһан соогоо шахуу һаалишанаар ажаллаһан Дулма Гармаевагай хэһэн ажал, тэрэнэй эдэбхи, эрмэлзэл тушаа хөөрэхэдөө заабол, наһыень тодорхойлон харуулнабди.

Энэ нүхэрнай һаалишан болоһоор дүшэ гаран жэл болоо. Тиимэһээ фермынгээ коллективэй гэшүүн бүхэндэ эгээл хүндэтэй хүнүүдэй нэгэниинь юм.

Мүнөө һаалишанай ажал оньһожоруулагдажа, нилээд хүнгэн болоо. Тэрэ холын һүрөөтэ дайнай жэлнүүдтэ ямар байгаа гээшэб. Тэхэрюулэн бодомжолходо, ульгэрэйхидэл һанагдаха. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ «Шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдахадаа, Дулма Гармаева нилээд баярлажа, нюдэнһөө нюламса дуһааһан байха. Ушарынь хадаа тэрэ үедэ залуу һаалишан Дулма гансашье гүрэн түрын шагналда хүртэһэндөө бэшэ, мүн бүлин шуһаар бурьялһан ухэлтэ дайнай илалтаар дүүрэһэндэ сэдьхэл зүрхэнһөө баярлааха юм.

Тэрэ гэһээр нилээд саг үнгэрөө. Эды олон он жэлнүүдэй хугасаа соо Дулма Гармаевагай эрхим ажалаараа хүртэһэн шагналыень тоолоболтнай, хэды гэжэ һананабта? Аяар наян табан! Тодорхойлон хэлэбэл, энэ эхэнэрэй шударгы ажалай дүнгүүд гүрэн түрын дээдын шагнал болохо орден, медальнуудаар, Москвадахи ВДНХ-гай алтан, мүнгэн, бронзо медальнуудаар, социалис мүрысөөндэ илаһанай, мүн табан жэлнүүдэй ударник солын элдэб янзын энгэрэй тэмдэгүүдээр, Хүндэлэлэй грамотануудаар, дипломуудаар, бүхы шатын үнэмшэлгөөр тэмдэглэгдэһэн байха юм. Район, ажахы дотороо суурхаһан энэ һаалишан эхэнэрэй энгэр сээжые районой чемпионой улаан лентэ аяар найма дахин шэмэглээ бэлэй.

Дулма Гармаевна Гармаева ажалдаа эрхим амжалта туйлаһанай түлөө 1975 ондо Октябрийн Революциин орденоор, ВДНХ-гай бронзо медаляар, «Социалис мүрысөөндэ илагша», «Коммунис ажалай ударник», «Юһэдэхи табан жэлэй ударник» гэһэн энгэрэй тэмдэгээр, Хүндэлэлэй гурбан грамота болон «Районой чемпионой» дипломоор шагнагдаа һэн.

— Дулма Гармаевнаган ажалгүй байхыень нэгэтэшье харахагүйт. Үнеэдээ һаагаад, хооллуулаад, байрыень сэбэрлэжэ дүүргээшье һаа, гэртээ харихаяа яарадаггүй, ямаршьеб ажал олоод хэжэл байдаг. Фермэдээ хамагһаа эртүүр ерэжэ, бүхы юумэеэ бэлдээд, бусад нүхэдөө хүлеэдэг,— гэжэ Шэбэртын һаалиин фермын бүридхэгшэ М. Ц. Дарм[…] хөөрөө һэн.

Нээрээшье Дулма Гар[…]евна ажалша бэрхэ, һэр[…]жэтэй, шударгы эхэнэр […] Хаанашье байг хама[…] гэртээ, фермэдээшье а[…]даа дарагдажа байнгүй […]тыень хэжэ үрдидэг занш[…]тай, одоол гайхамаар ш[…]тэй гартай хүн байха.

Энэ жэлдэ наһанай[…] амаралтада гаража, на[…] һууха Дулма Гарма[…] фермэ, ажахы дотороо […] түрүүлэн арбадахи […] жэлэйнгээ түсэб дүүргээ […] Тэрэ жэл бүхэндэ хару[…]жа байһан бүлэг үнеэдэй[…] тус бүриһөө гурба мя[…] килограмм һү жэншэд[…] һаагаад лэ байдаг заншал[…]тай. Тиихэдэ бусад һаа[…]шадынь энэ хэмжээндэ […] хүрэжэ байна.

Энэ жэлдэ Бэшүүрэй с[…] хозой Шэбэртын һаал[…] фермын түрүү һаалиш[…] Дулма Гармаевна аян[…]гын түлөөһэгүй путевк[…] аха дүү Монгол орондо […]жо амарха юм. Тиихэ[…] тэрэ путевкынь тэрэнэй […]хим ажалай түлөө ша[…] мэтэ барюулагдаһан ба[…]

В. БОРИСОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Гармаева.

ХАРААЛҺАНАА БЭЕЛҮҮЛНЭБДИ

Республика дотороо нэгэнтэ бэшэ суурхаһан Галина Дубшановна Доржиева Хориин районой Анаагай совхоздо ахалагша хонишоноор ажалладаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ нүхэр эхэ хонидой томодхогдоһон бригада даажа абанхай, яһала амжалта туйлана.

Мүнөө тэрэ хонишоной хөөрөөе доро толилбобди.

— Һүүлэй үедэ манай эндэхи байра байдалшье, хэхэ ажалшье тад ондоо болоод байна. Энээнһээ урид Гарма-Доржо нүхэртэеэ хоюулан ажалладаг байгаа һаа, мүнөө табан хүн хүдэлнэбди. Тиихэдээ хүтшэн эжымнай хамһалсана. Арбадахи табан жэл соо бригадамнай томодхогдоо һэн. Тиихэдээ хонидой тоо толгойшье олошороо aаб даа. Мүнөө манай отарада мянтаадһаа нааша эхэ хонин харууһалагдана. Тиихэдэ энэ жэлдэ абтаһан хурьгадтайнь хамта тоолохо болоо һаа, дээдэ захань хоёр мянганда хүрэхэл бэзэ. Харгты даа, тэрүү тэрэ хойто захаар гонзойһон шэнэ байра баригдаад байна гээшэ. Тэндэ 500 эхэ хонин хурьгадтаяа хамта багтаад байдаг. Тиихэдэ хуушан байрамнай мүн лэ эды шэнээн багтаасатай байха. Иигээд срэхэлээрээ, хонин хурьгадай байра байдалай талаар маанадта ядалдаха ушар байхагүй гэхэдэ болоно.

Жэл бүри хэдэг ажалнай тэрэл зангаараа байдаг aаб даа. КПСС-эй XXVI съездын болоһон мүнөө жэлдэ урма зориг түгэлдэр хүдэлөөбди гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Арад зоной ажаһуудал һайжаруулха агуу ехэ зорилго табиһан иимэ ехэ хуралдаанай болоод байхада, шадал зориг эршэдэжэ, аһан шадалаараа ажаллахал болонобди. Мүнөө хабар үбһэ тэжээлнай урда урдынхиһаа элбэг байжа, эхэ хонидой хурьгалха үедэ ехэл туһа болоо һэн.

Зуһаландаа ерэһэнһээ хойшо һэтэ бэлшээридэ хонидоо манана гээшэбди. Ногоон һайн.

Манай зуһалан гээшэ Анаа голой хойморто, Бургааһатын аршаан гэжэ сэнгэлиг гоё газарта оршодог юм.

Энэ жэлдэ бүхы бригадаараа эхэ хонин бүриһөө хурьга абаха гэһэн социалис уялгаяа дүүргэжэ шадаабди. Тиихэдэ үнгэрһэн арбадахи табан жэл соо үгтэһэн түсэбтэ даабаримнай дүүрэнхэй юм. Саашадаашье амжалта туйлажа, арбан нэгэдэхи табан жэл соо шэн зоригтойгоор ажаллажа, хүнэй хойно орохогүй гэһэн халуун хүсэлэнтэй гээшэбди.

Залуу хүнүүдтэй хүдэлхэдэ, урмагай, хабатайшье байдаг. Эдэмнай залиршагүй хурса зоригтойшуул, эрмэлзэлыень дэмжээд, хэлэжэ, заажа үгэхэдэ, юушье бүтээжэ шадаха байдаг.

Үнгэрһэн үе соо олон түмэн хони, хурьга харууһалһанайнгаа түлөө гүрэнэй дээдэ зэргын шагнал болохо Ленинэй ордендо, бүри һаяшаг Октябриин Революциин ордендо хүртэһэн байнаб. Энэмни габшагай, ашатай туһатай ажалыемнай үндэрөөр сэгнэһэнэй гэршэ болоно гээшэ.

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводто арбаад жэлэй саада тээ залуухан хүбүүн Иван Книев ерэжэ, юрын хүдэлмэришэн болоһон юм. Орёо оньһон машинануудта дуратай Иван токарнин мэргэжэлтэй болобо. Һүүлээрнь фрезернэ, карусельнэ, шлифовальна станогууд дээрэ тордниһогүй хүдэлжэ һураа. Мүнөө тэрэ заводойнгоо дүй дүршэл түгэс мэргэжэлтэдэй нэгэн болонхой юм. Мастер-наладчигаар хүдэлхэ зуураа, үйлэдбэриингөө даабари 130—140 процент бэелүүлнэ. Тэрэ залуу хүдэлмэришэдые мэргэжэлдээ һургадаг, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник И. Д. Книев ажал дээрээ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ХАРГЫ ЗАҺАГДАНА

Харһын талаһаа саашалан Номто-Гол ошохо замда угтадаг үндэр хада тэндэ бэлдэгдэжэ байгаа барилгын модо шэрэхэдэ ехэ бэрхэшээл ушаруулдаг юм. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй район хоорондын отделениин хүдэлмэрилэгшэд Нима Доржиевич Шаргакшанов, Виктор Чимитович Мунконов гэгшэд С-100 трактораар шулуу шохойнуудыень һэтэ түлхижэ, машинын харгы гаргаба.

— Бэлэдхэгдэһэн барилгын модо ямаршье сагта шэрэхэ арга бии болгогдожо байна, — гэжэ В. Ч. Мунконов хөөрэнэ.— Һаяын сагта Хирписын дабаанай харгы заһахаяа гарахамнай...

«Коммунизм», «Улаан-Аха» колхозуудай Шулуута - Үбэр, Нюрган гэжэ газарнуудта байрладаг фермэнүүд тээшэ ошохо харгы муу юм. Шабар шабхатай газар тойрожо гарамаар шулуун захагүй олон. Эдэ бүгэдэ малай фермэнүүдһээ продукциинь асарха хэрэгтэ ехэ бэрхэшээл тохёолдуулдаг гээшэ.

Харгынуудые заһаха хүдэлмэридэ Орлигой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хоёр үдэр соо хабаадаа. Саашадаашье энэ ажал үргэлжэлүүлэгдэхэ юм.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Ахын район.

АЛАС ДУРНЫН хизаарта

ТАСС-ай КОРРЕСПОНДЕНТНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАМАЛ ПРИЧАЛ ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛЭЭ

Амар шадарай Константиновка тосхондо — Николаевск-на-Амуре леспромхозой түбтэ оньһожоруулагдамал причал хүдэлжэ эхилбэ. Тэрэнэй ашаглалгада оруулагдаһанһаа хойшо харин оронуудай портнуудта эндэһээ модо сэхэ эльгээдэг болоо.

Хэдэн жэлэй саада тээ барилгашад эндэ ерээ һэн. Тэдэнэр модо отолхо газарта хүрэхэ харгы бариһан, үйлэдбэриин барилгануудые бодхооһон байгаа. Мүнөө эндэ жэл бүри 25 мянга шахуу кубометр модо бэлдэнэ. Амарай үндэр эрье дээрэ байрын гэрнүүдэй кварталнууд урган бодонхой. Һургуули, столово, соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжын бусад барилганууд хэгдэнэ.

Константиновка.
Хабаровска хизаар.

МЁДООР ХАНГАНА

Приморин зүгы үсхэбэрилдэг совхозууд Алас-Дурнын болон ороной бусад районуудта 10 зүйлэй мёд эльгээнэ.

Липэ ба клен мододһоо, Амарай бархат ба зэдэгэнэ ургамалнуудһаа жэгүүртэ ажалшад хангалтама нектар суглуулдаг. Гэршүүхын мёд эм домтой байһан дээрэһээ ехээр һайшаагдадаг юм.

Тиин мүнөөшье ажахынуудта гэршүүхэ тарижа эхилээ. Тэрэнэй сэсэгээ удаан саг соо гүбөөгүйнь тула, хоорондонь зайтайгаар тарина.

Примори хадаа гэршүүхэ тарижа ургуулдаг Алас-Дурнын гол районуудай нэгэниинь болоно.

Спасск-Дальний,
Приморин хизаар.

СҮЛӨӨТЭЙ САГАА—УРАН БҮТЭЭЛДЭ

Камчаткын Елизовско райондо болоһо үнгэрһэн һайн дуранай искусствын харалгала илагшадта агиткультбригадын гэшүүд программа зорюулба. Хүгжэмтэ амаршалганууд, дуу, шүлэгүүд, частушканууд концертдэ зэдэлээ. Уран һайханай бүлгэмэй ветеранууд арадай уран бэлигэй ёһо заншалнуудай мүндэлэн бии болоһон тухай залуушуулда хөөрэжэ үгөө.

«Октябрьский» совхозой эрхим тугалшадай нэгэн К. Овсянниковагай зохёожо гүйсэдхэһэн шог ёгто частушканууд һонирхон угтагдаа. Тэрэ хонгёо дуугаараа ажалай түрүүшүүлые магтан алдаршуулдаг. Ажахын ямаршье дутуу дунданудые тэрэнэй хёрхо нюдэд обёорһон лэ байдаг.

Бүри олон ажалшад сүлөө сагтаа уран һайханай бүлгэмдэ хабаадана. Залуушуул дуунай - инструментальна болон хореографическа ансамбльнуудые эмхидхэнхэй. Райондо уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай хүндэлэлэй дэбтэр бии болгогдоо. Эрхим гүйсэлхэгшэд болон коллективүүдэй нэрэнүүдые тэндэ бэшэхэ юм.

Елизово,
Камчаткын область.

ПРИМОРИИН НОМДО ДУРАТАЙШУУЛ

Приморин хизаарай Борисовка тосхондо барилгахабсаралгын управлениин хүдэлмэришэн П. Мороз хубиингаа библиотекые ном уншаха дуратай бүхы хүнүүдтэ нээдэг юм. Тэрэнэй номуудай дунда «Дэлхэйн картын дэргэдэ» гэһэн темэдэ зорюулагдаһан номууд, аяншалгануудай суглуулбаринууд булюу олон юм. Тэрээндэл адли географяар һонирходог хүнүүд тэдэ номуудые тон дуратайгаар уншадаг. Хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд хубиингаа онблиотекын каталог табихадань туһалаа һэн. Мүнөө хэдэн арбаад саг үргэлжын уншагша тэрэнэй библиотекэдэ ябадаг.

Примориин хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институтай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ А. Живчиковэй тэрэй библиотекын ехэнхи хубинь селекциин ба олон жэлэй ногооной үрэһэ тарижа ургуулха тухай номууд болоно. Библиотекэнь институтда нээгдэнхэй юм. Тэрээнтэй сугтаа хүдэлдэг эрдэмтэдэй тэдэ номуудые уншахадань болохс.

Приморидо айл бүхэндэ шахуу хубиин библиотекэ бии юм. Гэрэй библиотекэтэй хүнүүд номуудай выставкэнүүдтэ, литературна үдэшэнүүдтэ хабаадалсадаг.

Владивосток.

АМАРАЙ УРАШУУЛАЙ БҮТЭЭЛНҮҮД

Шэмэглэн гоёохо искусствын уран шадабаритадай бүтээһэн гар бэлэгүүд Хабаровскын магазинуудта бии болонхой. Хүнүүд тэдэниие тон дуратайгаар худалдан абана. Офикальцит, брусит, мрамор, магнезит мэтэ Алас-Дурнын онсо хоморой шулуугаар элдэб зүйлнүүд бүтээгдэнхэй.

— Манай урладаг шулуун тон хатуу юм. Тиимэһээ тэрээгээр юумэ хэхэдэ хүшэр байдаг,— гэжэ гар бэлэгүүдэй Хабаровска үйлэдбэриин-туршалгын нэгэдэлэй ахамад уран зурааша И. Туколь хөөрэнэ.— Гэбэшье тэрэ онсо һайхан, дабтагдашагүй зурагтай, олон янзын үнгэтэй байһаараа шалгардаг.

Эндэхи уран гартанай бүтээһэн зүйлнүүд улам мэдээжэ болоно. Алас-Дурнын шулуугаар бүтээгдэһэн зүйлнүүд ороной 20 хотодо эльгээгдэдэг байна.

Хабаровск.

ХОДОДОО АМЖАЛТАТАЙ

Хэлхээ холбооной 34-дэхи отделениин коллектив Улаан-Үдын почтамтын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ходо түрүү һуури эзэлжэ ябадаг. Энэшье жэлэй түрүүшын хахадай түсэб, уялгануудые тэдэнэр амжалтатайгаар, болзорһоонь нилээд урид дүүргэбэ.

Тус коллективтэ таби гаран хүн хүдэлдэг. Тэрэниие хэлхээ холбооной эмхи зургаанда хорин жэлэй туршада хүдэлһэн Галина Степановна Антипкина хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрнай баян дүршэлтэй, эрхим эмхидхэгшэ, хүмүүжүүлэгшэ юм. Тиимэл хадаа тэрэ арбадахи табан жэлэй дүнгөөр Арадуудай Хани барисаанай орденоор шагнагдаа.

Отделениин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй, тэдэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Эндэ лекци, элидхэл, политинформаци графигай ёһоор үнгэргэгдэнэ, политһуралсалай жэлэй үедэ техническэ болон экономическа кружогууд хүдэлжэ гараа.

Тэрэшэлэн коллективэй олонхи хүдэлмэрилэгшэд даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоо, абаһан уялгануудаа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, оператор Софья Бажеева байгша оной түрүүшын хахадта 14.500 түхэриг олзо оруулха түсэбөө 21 мянган түхэригтэ хүргөө. Түсэбһөө гадуур 600 түхэриг олзо оператор Лидия Урпиулова оруулһан байха юм. Тиихэдэ оператор Валентина Гармаева, сортировщица Анна Михалева, телеграфистнууд Анна Анфиногенова, Татьяна Демрачева гэгшэд жэшээтэ һайнаар хүдэлнэ. Үдэр бүри хори гаран мянган хэһэг газетэ, журналнуудые уншагшадта тараадаг, нилээд олон бэшэг, ехэ мүнгэ зөөдтэнь тараан үгэдэг почтальонуудай ажал хэрэгые баһал һайшаамаар.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхин дээрэ тус отделениинхид саашанхи хүдэлмэриингөө хараа шэглэл, социалис уялгануудаа тодорхойлходоо, ажалайнгаа эршэ улам шангадхаха, хүн зониие хангалгын хэрэгтэ бүхы анхарал, оролдолгоёо зорюулхабди гэжэ хэлсэһэн байгаа. Табан жэлэй түрүүшын жэлэй зургаа һарын үрэ дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, коллектив ходоодоо амжалтатай ябана, хараалһан зорилгонуудаа лаб бэелүүлхээр шиидэнги гэжэ тэмдэглэмээр.

— Түсэб уялгануудаа түгэс бэелүүлхэ бүхы арга боломжо манай эбтэй коллективтэ бии, — гэжэ түрүү оператор Софья Бажеева хөөрэнэ. —Сэхынь хэлэхэдэ, тиимэ зоригжолтойгоор коллективэймнай хүн бүхэн жэлэй эхинһээ хойшо хүдэлөө, хүдэлнэшье, хүдэлхэшье байха.

Софья Бажеева эдэ үгэнүүдээр коллективэйнгээ бүхы һанал бодолые, ажалдаа эрмэлзэл түгэсые гэршэлбэ гэжэ һанагдана. Тиимэһээл байгша 1981 оной хоёрдохишье хахадта социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрхэ, түсэбтэ даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ бата найдамаар гээшэ.

Б. СОТНИЧ,
Улаан-Үдын почтамтын оператор.

Соведүүдэй хүдэлмэри

АЖАЛШАДАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭДЭ—АНХАРАЛ

рбан нэгэдэхи табан жэл-
арадай һуудал байдал
цадань һайжаруулха үргэн
грамма партиин XXVI
д дээрэ тодорхойлогдо-
байна. Энэ программа
е совет хүнүүдэй ажабай-
ий бүхы талануудые —
глэмжэ ба гэр байра, со-
болбосорол ба амаралта,
лай ба ажабайдалай эрхэ
далые һайжаруулгада ха-
ай. Энэ талаар арадай
татуудай бүхы шатын Со-
үүд тодорхой хэмжээнүү-
абаха ёһотой байна.
Р-эй Верховно Соведэй
зидиумэй «КПСС-эй XXVI
здын шиидхэбэринүүдһээ
рһон арадай депутадуу-
Соведэй үүргэ» гэһэн
оол дотор нютагай Сове-
эй ойрын сагуудтахи зо-
гонуудынь онсолон хараа-
даба.
овет хүнүүдэй ажабайдал
м саашадань һайжаруулха
ы ажабайдалай гансахан
гэн олзо дээшэлүүлгэ бэ-
гээд съездын материал-
д соо тэмдэглэгдэнэ. Со-
хүнүүдэй ажабайдалые
ея баян дэлгэр болгохын
а ажалай эрхэ байдалые
жаруулхаһаа гадна, тэдэ-
гэр байрын, соёл гэгээ-
эй талаар ба элдэб олон
эй эд бараагаар хангал-
а ехэ анхарал хандуулаг-
а зэргэтэй гэжэ партиин
эд тоолоһон байна. Арад
оо эдеэ хоолой зүйлөөр
хын түрүүндэ элбэгээр
галгын асуудалнууд эндэ
о һуури эзэлнэ. Энээниие
ршатайгаар шиидхэхын ту- [illegible] хоолой программа [illegible] Кабанскын районой ажахынууд 1985 ондо 10,9 мянган тонно мяха [illegible] хараалагдана. [illegible]йон доторой таряалангай [illegible]р, орооһото ургамалнуудай [illegible]гасые дээшэлүүлхэ талаар [illegible]хэн хүдэлмэри ябуулагдаха

юм. 1981 ондо бүхы таряалангаймнай 42 процентэдэнь шэнэхэ таригдаа, 23 процент газартань обёос, 18 процентэдэнь ешмээн болон гэршүүхэ, 16 процентэдэнь горох ургуулагдана. Ингэжэ таряалангай газарые ургамалнуудай тарилгада зохилдуулан хубаариллаад байхадаа, районойнгоо ажахынуудай үбһэ тэжээлээр дүүрэн хангагдаха байһые хараада абанабди. Тиихэдэ «Шергинскэй» совхозой, Байгалай ОПХ-гай шэнэ таридаг байһан зарим талмай дээрэ өшөө тарибал, малай тэжээл бэлэдхэлгые нилээд нэмэри болохо байна. Намарай хара-таряан орооһото [illegible] ургамалнуудай [illegible] набшаһата тэжээл ехээр ургахэ аргатай. Һүүлэй ган гасууртай хоёр жэлэй туршада Байгалай ОПХ энэ ургамалай гектар бүхэнһөө 9—10 центнер ороһо ургааба.

Орооһото ургамалнаа гадуур будаан ба шэмэтэ тэжээлнүүдые ехээр абаха, белокоор ехэтэй тэжээл ехээр үйлэдбэрилдэг болохо талаар худалмэрее үргэлжэлүүлхэ ёһотойбди. Донниигоо, люцерни, рапсын ургасада, мүн горохтой холимо тарихи ургамалые онсо анхарал хандуулагдаха байна.

Энээнтэй хамта, малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, промышленна аргаар шубуу үсхэбэрилхэ талаар район доторнай ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаха.

Районойнгоо хүдөө ажахын хүгжэлтые үшөөл үндэр шатада гаргаха хэрэгтэмнай нилээдгүй ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаахаар хараалагдана. Тиигэжэ ажахынуудые индустриальна үндэһэ һуурида болгохо замда шэлжэн орохо зорилго бэелүүлэгдэжэ эхилхэ юм. Энэ талаар районой ажахынуудта 1981—1985 онуудай туршада 29,3 миллион түхэригэй капитальна һомолоор хэрэгэй байна.

1983 ондо Кабанскын намаг газарые хатаалгаар хоёрдохи ээлжээндэ 6300 гектар ашаглалгада оруулагдажа, эндэ хүдөө ажахын шэнэ предприяти байгуулагдаха аргатай болохо юм.

Хүдөө ажахын ашаг үрые сэшэдэнь дээшэлүүлхэ зорилгоор колхоз, совхозуудай экономическа хүдэлмэриие һайжаруулха гээшэ тон ехэ удха шанартай. Энэ асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан дэлгэрэнгы тогтоол дотор республика, хизаар болон областьнууд, районууд, колхозууд ба совхозуудай табан жэлэй туд бүхэндэ хүдөө ажахын продукцинуудые гүрэндэ худалдаха тодорхой түсэбэй табигдаха тухай хэлэгдэнэ. Тиихэтэй хамта үнгэрэгшэ табан жэлэйхиһээ гүрэндэ худалдадаг продукцинуудай хэмжээ жэл бүхэндэ дээшэлүүлһэн ажахынууд урмашуулга хэрэглэгдэнэ. Энээнэй ашаар материальна урмашуулга хэрэглэгдэн ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдтэй, илангаяа продукциин шанар һайжаруулгатай нягта холбоотой боложо байна.

КПСС-эй Централна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүбиин хамһабариин ажахынуудые хүгжөөхэ талаар тогтоол гаргаа. Энээнэй депутатуудай нютагай Соведүүдэй [illegible]дал хо[illegible] гэжэ тоолоно.

Район соохи хүбиин хамһабариин ажахынуудта һүүлэй үедэ 6 мянган тонно һүн, 1800 тонно мяхан, 26 мянган тонно хартаабха, 2 мянга шахуу тонно овощ үйлэдбэрилэгдэжэ байна. Энэ продуктнуудай хэрэглэмжээнэй үлүүень худалдан абажа, наймаанда табиха хэрэгтэ үшөөл олон дутагдал бии байһыень мэдэрхэ шухала. Энэ хэрэгые поселково, сельскэ Соведүүдэй өөрынгөө хиналта доро байлгахые оролдоно. Энэ асуудалаар зохихо хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Районоймнай предприяти, организацинуудай хамһабариин ажахынууд үнгэрэгшэ ондо 133 тонно мяха, 130 тонно һү, 420 тонно хартааба болон 37 тонно овощ үйлэдбэрилээ. Энэ асуудалые Тимлюйн асбоцементнэ заводой хүтэлбэрилэгшэд яһала һайнаар шиидхэжэ байна. Байгалай модоной баазын хамһабариин ажахы нёдондо 1000 толгой поршоонхо түлжүүлжэ, тэдэнэйнгээ хахадыень өөһэдынгөө хүдэлмэришэдтэ худалдаа. Тимлюйн ОРС өөһэдынгөө хамһабариин ажахыда үйлэдбэрилһэн 26 тонно гахайн мяха хүдэлмэришэдтөө наймаалаа.

Хэды иимэ һайн жэшээнүүдэй район доторнай бии байбашье, предприятинуудай хамһабариин ажахы хүсэд һайнаар хүгжөөгдэнэгүй. Энэ талаар нютагаймнай Соведүүдэй хэхэ хүдэлмэри үшөөл ехэ байһаар.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга, эд бараа үйлэдбэрилгые хүгжөөхэ талаар нютагай Соведүүдэй шухала хэмжээнүүдые абаха тухайда партиин съезд дээрэ мүн лэ хэлэгдэһэн байна. 1980 ондо 17 миллион түхэригэй эд бараа худалдаа наймаанай организацинуудта районоймнай предприятинууд оруулжа, жэлэйнгээ түсэб 101 процент дүүргээ. Район доторнай шиферээр, цементээр, һүхэ, хүрзын эшэнүүд гэхэ мэтэ жэжэ хэрэгсэлнүүдээр хангалга муу бэшэ болонхой.

Тиибэшье хүн зоной үргэн хэрэглэмжын эд бараа районой промышленна предприятинууд багаар гаргана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Сэлэнгын ЦКК, Тимлюйн цементын завод материально-техническэ баазын талаар нилээд шадалтай предприятинууд гээшэ. Эндэ мэшээглэгдэһэн цемент, известко хүн зондо элбэгээр худалдаха дүүрэн аргатай. Гэбэшье иимэ эд хэрэгсэлнүүд худалдаа наймаанай организацинуудһаа захилай хэды ородог байбашье, дүүргэгдэнэгүй. Байгалай модоной бааза хүн зондо хэрэгтэй эд бараа гаргалгаяа ямаршье шалтагаангүйгөөр бага болгожол байһаар.

«Госкомсельхозтехникын» Береговско отделени 1979 ондо үхибүүдэй мебель гаргажа эхилһэн аад, хэдышье ехэ захил, эрилтын байбашье, ашаг олзотой энэ үйлэдбэриеэ огтолон болюулжархёо. Районоймнай хүн зон барилгын элдэб материалаар үшөөл гүйсэд хангагданагүй. Эдэ хэрэгсэлнүүд шанар муутайгаар бүтээгдэнэ. Илангаяа Оймороой мебельнэ фабрика энэ талаар олон дутагдалтай. Энээн тушаа районой предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө ёһотой анхарал хандуулагдадаггүй байһан зандаа. Ушар шалтагааниинь юуб гэхэдэ, гол шухала продукци бүтээлгын түсэбтэ бүхы һанаагаа табяад, ажаһуудалай хэрэглэмжын эд бараанда хандана.

Эдэ асуудалнууд манай районой нютагай Соведүүдэй онсо анхарал доро байха ёһотой. Нютагайнгаа ажалшадай ажабайдалтай нягта холбоотой поселково, сельскэ Соведүүднай эдэ асуудалнуудые өөһэдынгөө сесси дээрэ, гүйсэдхэхэ комитедтэ хододоо зүбшэн хэлсэжэ байха зэргэтэй. Тиигэбэшье нютагай Соведүүд газар дээрэнь байдаг тэдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэйнь тоосоое шагнахадаа, эндэ дурсагдагша асуудалнуудые өөһэдынгөө харааһаа алдадаг, зарим үедэ тоншье халирхайгаар хандана гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ болонобди.

Районоймнай Соведүүд хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха, хэрэглэмжыень хангахе хэрэгтэ һаналаа табихадаа, нютагуудтахи предприяти, организацинуудай үйлэдбэридэ өөрынгөө нүлөө яһалал үзүүлнэ. Сэлэнгын, Каменскын, Выдринэй поселково Соведүүдэй депутадууд энэ талаар яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа байна.

Эдэ жэлнүүдтэ арадай депутадуудай нютагай Соведэй хүн зоной ажабайдал саашадань һайжаруулха талаар хэхэ хүдэлмэри эзэгүй ехэ. Соведүүдтэ үгтэһэн бүхы эрхэнүүдээ дүүрэн хэрэглэн, эдэбхи үүсхэлээ элсүүлжэ, нютагуудтахи предприяти, организацинуудай үйлэдбэридэ үшөөл эршэмтэйгээр нүлөөлжэ шадалгаһаа тэдэнэй урда табигдаһан зорилгонууд урагшатай бэелүүлэгдэхэ аргатай.

А. ДАНЬКО,
арадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ БА ҺУРАЛСАЛ

ХЭН БОЛОЛТОЙБ?

МАНАЙ дунда һургуулинуудые дүүргэжэ байһан һурагша бүхэнэй урда энэ асуудал хододоо хурсаар табигдадаг. Үхибүүдэй юугээр һонирходог байһые элирүүлхын тула, ажалда дүршүүлхэ, ерээдүйнь мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ зорилготойгоор үйлэдбэриин-һуралсалай комбинадууд манай орондо олоор баригдадаг болонхой. Һүүлэй арбан жэлдэ арадай гэгээрэлэй системэдэ тэдэнэр бата һууриия олонхой.

Ростов-на-Дону хотын тиимэ комбинадуудай нэгэндэ АПН-эй корреспондент Петр Ященко ошожо ерэһэн байна.

—Һурагшадые элдэб мэргэжэлнүүдтэй танилсуулха гол зорилготойгоор үйлэдбэриин-һуралсалай комбинадууд бии болгогдоһон байна,—гэжэ тэрэнэй директор Виктор Попов хөөрэнэ.

—Үйлэдбэридэ хүсэл, оролдолгоео үхибүүдэй хэрэглэхын тулада бидэ бүхы арга боломжонуудые олгонобди, мүн юрын ажалай элдэб дүй дүршэлтэй болгонобди. Гэхэ зуура, юрын дунда һургуулинуудташье иимэ дүй дүршэл анхандаа һурагшадта олгодог байгаа гэжэ мэдээжэ ааб даа. Зүгөөр һайн үйлэдбэриин үндэһэ һууриияраа, мүн өөрынгөө районой предприятинуудтай нягта холбоотой байһаараа комбинат илгарна. Һургуулияа дүүргэһэнэй һүүлдэ техническэ мэргэжэлэй училищида тон һайн бэлэдхэл тэдэ гарадаг байна.

Комбинадта урид һураһанайнгаа һүүлдэ техническэ мэргэжэлэй училищида ерэһэн хүн иишэ тиишээ гүйхэгүй, харин шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн сэхэ байдаг гэһэн тобшолол хэмээр.

Манай комбинат арбан дүрбэн һургуулитай нягта холбоотой. 9—10-дахи классуудай һурагшад неделиин нэгэ дахин ерэжэ, бүхэли үдэр соо эндэ хэшээл гарадаг юм.

—Харин ямар мэргэжэлдэ шуналтайгаа үшөө элирүүлээгүй үхибүүнэй хэн болохо хүсэлэнтэйень комбинат яажа тодорхойлхо байнаб?

—Нэн түрүүн хүбүүд, басагадта манай кабинедүүдые харахыень дурадхадагбди. Хотын элдэб предприятинууд өөһэдтөө хэрэгтэй мэргэжэлнүүдтэй зохилдуулан, тэдэниие эмхидхээ юм. Жэшээлхэдэ, маниие токарна болон фрезернэ станогуудаар культиватор бүтээдэг томо завод хангаа юм. Химиин промышленностиин гол шухала мэргэжэлнүүдтэй танилсахыень Химическэ продукци бүтээн гаргадаг үйлэдбэриин нэгэдэл үхибүүдтэ дурадхана. Автоматикын ба телемеханикын, худалдаа наймаанай, оёдолой болон бусад кабинедүүд бии. Тэдэнэй тоо—12. Кабинет бүхэндэ һурагшад таба-зургаан мэргэжэлтэй танилсана.

Кабинедые шэлэхэдээ, үхибүүд иимэ гурим баримтална гэбэл: «һанаатайб», «шадахаб», «хэрэгтэй», — гэжэ директор хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — «һанаатайб» гээшэнь юун гэһэн удхатайб? Жэшээлхэдэ, олон хүбүүдые уһан далай уряалан дуудадаг. Зүгөөр судна жолоодогшодой ба механигуудай кабинедтэ тэдэ бултадаа ошохо ёһогүй; үгы гэбэл, бүхы басагадай машинистканууд болохонь тон буруу. Иимэ ушарта «шадахаб» гэһэн хоёрдохи гурим хүсэндөө ородог юм. Эгээл һонирхолтой мэргэжэлнүүдээр конкурс үнгэргэгдэдэг юм. Хэн тэрэниие дабажа шаданагүйб, тэрэл «хэрэгтэй» гэһэн гуримые баримталха болоно.

Лаборантын, чертеж зурагшын, оёдолшон-мотористын, бусад һайн мэргэжэлнүүд бии гэжэ басагадта багшанар хөөрэдэг. Автомобиль жолоодолгые, мүн станок дээрэ хүдэлхэ ажалые хүбүүдэй шэлэхэдэ болохо байна. Заримдаа «хэрэгтэй» гэһэн гурим «һанаатайб» гэһэнтэй адли болодог байха. Һурагша мэргэжэлэй нюусануудтай танилсан һонирхожо, саашадаа ерээдүйнгөө энэ ажалтай бүхы наһаяа холбохо жэшээтэй.

Арбадахи классай һурагша Ирина Шаповаловатай аналитическэ химиин кабинет соо танилсабаб.

—Эгээл түрүүн бэшэдэг машина дээрэ сохижо һураха һанаатай байгааб, зүгөөр конкурс гаража шадаагүйб,—гэжэ тэрэ хөөрөөгөө эхилбэ.—Тиигээд лаборантын мэргэжэлтэй танилсаха гэжэ шиидээд, аналитическэ химиие шудалжа байнаб. Энэ мэргэжэл намда ехэтэ һайшаагдаа. Һургуулияа дүүргээд, фармацевтическэ цехтэ хүдэлхэб, тиигээд үдэшэндөө университедтэ һураха хүсэлэнтэйб.

Оёдолой кабинедтэ директортэй хамта орообобди. Машинанууд жэрылдэн байна. Зариман дээрэнь басагад оёжо, нүгөөдэнүүдтэнь—нэхэжэ, гурбадахинуудтань — оймһо, гольф, шагабшануудые бүтээжэ һурана. Һурагшадай хэһэн бүтээлнүүдэй выставкые һонирхон харанаб. Эндэ гоё һайхан сарафан, юбкэ, угалзатуулан оёһон салфеткэ, нэхэһэн кофтохон байна. Энээниинь хараад, оролдосотойгоор, һанаамгайгаар эдэнэр хүдэлөө гэжэ абаһаар мэдэхээр.

—Аша туһатай ажал хэжэ байнабди гэжэ үхибүүдэй мэдэрхын тула оролдолго нилээд гарганабди, — гэжэ комбинадай директор хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Заводто шэнги, тэдэндэ тодорхой түсэб үгтэдэг. Һурагша басаган үдэр бүхэнэй даабари абадаг юм. Түрүүшүүлдэ дамжуулгын вымпел барюулагдадаг. Манай һанахада, энэнь үхибүүдэй журамтай, мэргэжэлдээ шуналтай болоходонь туһална.

Хэдэн тоо, баримтануудые Виктор Попов жэшээ болгон дурдаба. Оёдолой машинаар 11 мянган, трикотаж нэхэдэг машинаар 15 мянган элдэб зүйл басагад бүтээгээ. Бэлэн продукцияа худалдаа наймаанай газарта дамжуулна.

Хүйтөөр шудхагдадаг түмэрэй мастерскойдо һайн хэрэгсэлнүүд үйлэдбэрилэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, нарин дарханай инструментнүүдые эндэхи промышленность дуратайгаар абадаг. Культиватор бүтээдэг заводой захилаар токарна станогууд дээрэ хүбүүд шухала хэрэгтэй детальнуудые бүтээн гаргадаг юм. Тус комбинат байгуулагдаһаар табан жэл болобо. Энэ хугасаа соо 1 миллион 250 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэжэ, комбинадай барилгада гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри сүм харюулагдаа юм.

Үхибүүдые һургахадаа, шэнэ онол аргануудые хэрэглэнэбди. Комбинадай һурган хүмүүжүүлэгшэд һурагшадай урда тодорхой зорилго табидаг. Тэдэнээ зүбөөр, аша үрэтэйгөөр шиидхэхынь тула бодомжолхыень баадхадаг. Алибаа юумые мэдэжэ, ойлгожо абахын тула шэнжэлгын хүдэлмэри хүүлэхэ гээшэ үшөө нэгэ ондоо, баһал аша үрэтэй онол арга болоно.

...Хонхо жэнгирбэ. Нэгэ кабинедэй үүдэн нээгдэжэ, бүлэг багашуул коридор соо харагдаба. Минии һонирхоһые ойлгоод, директор иигэжэ хөөрэбэ.

—Мүнөө үедэ комбинадтамнай үнгэргэгдэжэ байһан туршалгын хүдэлмэриин гол удхахадаа эхин классуудай һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгэтэй нягта холбоотой юм. Юундэб гэхэдэ, эндэ ерэһэн һурагшад үйлэдбэри мэдэдэггүй, техническэ асуудалнуудта муугаар харюусадаг юм. Жэшээлхэдэ, басаганда һүүшэ харуулхада, тэрэнэй хаана хэрэглэгдэдэгые мэдэхэгүй байна. Харин тиихэдэ эдеэ хоол бэлдэхэ тухай хэлэлтэшьегүй...

Тиимэһээ хүбүүд, басагадай һуралсалай хамтын программа бэлдэгдэнхэй. Техническэ механикын, эдеэ бэлдэлгын, черчениин, оёдолой, электротехникын ба шэмэглэн гоёолгын искусствын талаар багашуулда адли ойлгосо, мэдэсэ олгогдодог юм.

Эдеэ хоол бэлдэлгээр, фотокиноаппаратурануудые хэрэглэлгээр, түмэр хайлуулан гаргалгаар, үгышье һаа, дархалалгаар хододоо конкурснууд үнгэргэгдэдэг. Эхин классуудай һурагшадтай үнгэргэһэн хэшээлнүүд найдамтай гэжэ багшанар тэмдэглэнэ. Техникын, ажабайдалай, мүн соёлой талаар тусхай бэлэдхэлтэй болоод, тэдэ үхибүүд юһэдэхи класста ерэхэл. Мэргэжэл шэлэхэдэнь, тэдэндэ жэшээгүй хүнгэн байха аабза.

Арбан нэгэдэхи табан жэл соо техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэһэн мэргэжэнги хүдэлмэришэдые 13 миллиондо хүргэхэ гэжэ «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» соо хараалагдаһан байна.

Тиимэһээ залуушуулда мэргэжэл олгуулха комбинадай үүргэ улам бүри дээшэлнэ.

(АПН).

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ХЭДЫ ХАРГЫ ХЭРЭГТЭЙБ?

Буряад оронойнмай хү-
өө нютагуудта хэды олон
лхоз, совхозуудай түб
уринуудые, холо ойрын
ара, гүүртэнүүдые хоорон-
нь холбоһон, өөдэ уруу-
ашье, хүндэлэн утаашаа-
е ошоһон, ерэһэн, газарай
рьһэ зурытар хээлэһэн
ды олон харгынууд бииб!
Теэд эндэ би аша туһа ехэ-
й айл, аймагые холбоһон
ргы тухай хэлэхээ һана-
а бэшэб. Харин сабшалан,
ряалан болон тэжээлэй
ргамалнуудай машина,
ракторан мөөртэ дарагда-
а хосоролго тухай, таарам-
тай, бэшэшье газараар —
ала уужам гээд лэ гаргаг-
адаг харгынууд тухай тог-
охо хүсэлэнтэйб.
Нютагайм ехэшье, бага-
ье жалга, тохой бүхэндэ
болиг, намаглигшье газар-
уудта һайн шанартай үбһэ,
жээл хуряагдадаг. Нуга,
бшалан элбэг юм. Теэд
э жалга, тохой бүхэндэ
аргылагдаагүй газар үгы.
харгынуудай байһаар
йтар, нэгэ зурууд харгы-
ар ябахын орондо, дурла-
ан лэ тээшээ сабшалан, та-
ималай тэг дундуурнь ма-
шина, трактораа залаха
шарнууд али олон болодог.
Нэгэ километр зай соо гэн-
этэ трактораар сабшалан-
ай дундуур гараһан тракто-
рист хэды шэнээн ургаса,
тэжээл хосорооһоноо ойлго-
о гү, али үгы гү гэжэ сэхэ
суудал табижа, шухала
хэмжээ абаха саг тулаа гээ-
шэ.
Мүнөө үедэ машина, тех-
никын олошорһон дээрэһээ
хүн зон хаанашье ошоходоо,
холо ойрошье байг — яба-
гаар ябахаа болинхой. Ур-
дань 40-өөд, 50-яад онуудай
үедэ бидэ багашуул хоёр-
гурбаараа сабшалан соо-
гуур мангир түүдэг һэмди.
Энэ үедэ үбгэд, хүгшэд маа-
надые харабал: «Сабшалан
гэшхэнэт, хажуур далайхын
аргагүйгөөр ногоо бусан-
дуулжа оймонот»,— гэжэ зэ-
мэлдэг байгаа юм. Сабша-
лан, таряаланда морин гү,
али үнеэн ороо һаа, бүришье
гай тодхор гэжэ тоологдо-
дог һааб даа. Эдэ малнууд
хэнэй зэмээр ургаса эдеэб,
гэшхээб гэжэ элирүүлээд,
тэрэ доронь зэмэтэй хүндэ
хүүли амасуулдаг һэн.
Нэгэтэ үбһэ хуряалгын
түлэг үедэ иимэ ушар боло-
һон юм. Би үбһэшэдэй бай-
рада газетэ, журналнуудые
асаржа ерээ һэм. Тиихэдэм
нютагаймнай үбгэн, дайнай ба ажалай ветеран Леонид Петрович Корнаков отогойнгоо үбһэшэдтэ болон бусадта шангахан асуудал табижа байгаагша бэлэй: «Таанад, яаһан зон гээшэбта? Косилка, тармуурһаа моридоо мулталан сасуу, тушан, шүдэрлэншьегүй дүрбэн зүг, найман хизаар байнал гэжэд, юундэ зоргоорнь орхинобта? Энэ зүүн тээхи зелёнко соо һүни бүри моридтнай орожо хононо. Эдихэһээ саана хэды ехээр гэшхэнэ, хүльбэрнэ гээшэб. Иигээд удангүй энэ зелёнкоёо хуряажа эхилхэбди»,— гэжэ ехээр голхороо бэлэй. Ажалша хүнэй эдэ үгэнүүдые шагнажа, сэхэтэ баясаа һэм.

Эндэ үшөө нэгэ жэшээ дурдапууб. Манай Михайловкын совхоз Зүүн-Дабаан гэжэ газарта 1979 ондо дүшөөд гектар газарта олон жэлэй ногоо тарижа, энэ талмайгаа һайнаар хорёолһон юм. Теэд хоёр талынь үүдэн ходо нээлгээтэй байдаг. Юуб гэхэдэ, баһал энэ тарималаймнай тэгэн дундуур харгы гаранхай. Хореоень тойроод гарадаг харгы бии юм. Хажуудань һуудаг малшан Доржо Бадмаев иигэжэ хэлэдэг: «Би үүдэнүүдыень хаажа, байрыень заһаха байгааб. Теэд совхозой хүтэлбэрилэгшэд таһа хорёо: машинаһаа буужа, үүдыень нээхэ, хааха үлүү ажал гараха байна ха юм».

Булагта, Бургалтай, Цэйжиин голнуудые үгсөөшье, уруудаашье һаа, сабшалан, нугын ургасын дундуур хаа хаанагүй харгынууд лэ харагдаха. Булагтын голоор ябаха хуушанай һайн харгы бии. Энэ харгые бага зэргэ заһаа һаа, зарим жэжэ хүүргэнүүдые шэнэлээ һаа, голойнь олон һалаа харгынууд зүндөө орхигдожо, совхозой сабшалан аршалагдаха һэн. Теэд урдань ябагааршье, эмээл морёоршье ябадаггүй газараар машина, тракторнууд табилуулдаг болонхой. Тиимэһээ мүнөө үеын зан заншалые хараадаа абажа, харгы замай гуримтай байхын тула түмэр хүлэгүүдэй залуур баригшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулха саг ерээ гэжэ һанагдана. Нуга, сабшалан, таряаланмнай—баранайгмнай айхабтар гамтайшье зөөри гээшэл даа.

Ц. НАЙДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Захаамин.

ТОКИО. Һүүлэй мэдээгээр Японой аралнууд дээрэ мүнөө үень 10 гаран миллион 65-һаа дээшэ наһа гүйсэһэн хүн зон ажаһууна. Тэдэнэй ехэнхи хубинь ажал хүдэлмэригүй, тиимэһээ хоолойгоо тэжээхэ арга хурганя бэдэрнэ бшуу. Юуб гэхэдэ, Японд үндэр наһатай болоһон зондо гүрэнэй зүгһөө тэдхэмжэ үзүүлэгдэдэггүй бшуу.

Һаяхана ороной ниислэлдэ үндэр наһатанай ехэ жагсаал боложо, тэрээндэ хабаадагшад өөһэдынгөө эрхэ байдалые һайжаруулха эрилтэ табяа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жагсаалда хабаадагшад ниислэлэй нэгэ үйлсэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

О

МЕКСИКЭ. Хойто Америкын энэ гүрэн эртэ урдын баян түүхэтэй юм. Ажалша бэрхэ хүн зониинь оронойнгоо бүхы баялигые уран гараараа байгуулна гэхэдэ зүбтэй ааб даа. Мексикын ниислэл Мехико хотын үйлсөөр ябахада, гар үзүүрэй элдэб уран, нарин бүтээлнүүд элбэгээр наймаалагдадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ хүн өөрынгөө бүтээһэн хулһан корзинануудые үйлсын зондо дурадхана.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ХАА ХААНАҺАА

Баярай суглаан

ПХЕНЬЯН. Советскэ Союзай, Корейн Арадай-Демократическа Республикын хоорондын хани барисаан, холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай договорой баталагдаһаар 20 жэлэй ойдо зорюулагдажа, КНДР-эй ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэдэй баярай суглаан эндэ болоо.

ТПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КНДР-эй Захиргаанай Соведэй премьерэй орлогшо Тен Дюн Ги элидхэл хэхэдээ, хоёр ороной арадуудай хоорондын хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ тус договорой шухала удха шанартай байһые тусхайлан тэмдэглэбэ. Социализм болон коммунизм байгуулха, амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха гэжэ корей, совет арадуудай эрмэлзэдэг байһаниинь тэрэ документ дотор элирхэйлэгдэнхэй гэбэ.

ИНДИРА ГАНДИИН БЭШЭГ

ДЕЛИ. Индиин премьер-министр Индира Ганди Пакистанай президент Зия-уль-Хакта бэшэг дамжуулба. Американ шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдэй Исламабадта олоор эльгээгдэхэ болоһонтой дашарамдуулан, ехээр һанаашархажа байһаниинь элирхэйлэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые, илангаяа «Ф-6» гэдэг американ истребительнүүд-бомбардировщигуудые Пакистанай худалдан абадаг болоһон ушар Урда Азидахи шахардуу байдалые улам дэбэргэнэ гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

Пакистанда тон шэнэ истребительнүүд-бомбардировщигуудые үгэхэ гэһэн США-гай шиидхэбэри Урда Азиин аюулгүй байдалда ехэ түбэг ушаруулна,— гэжэ Индиин «Стейтсмен» газетэ бэшэнэ.

ЛУСАКАДАХИ КОНФЕРЕНЦИ

ЛУСАКА. Иран-Ирагай хоорондын хёмороое болюулха зорилгоор зарлагдаһан, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай комитедэй конференци эндэ нээгдээ.

Конференциин хүдэлмэридэ Замбиин, Индиин, Кубын гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд, Палестиные сүлөөрүүлхэ эмхиин (ООП-ой) түлөөлэгшэ хабаадана.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ИЛАЛТА

МАНАГУА. Никарагуагай хүдэлмэришэн анги революциин илаһанай һүүлээрхи хоёр жэлэй турша соо нилээд бэхижэнхэй. Тоогойшье, шанарайшье талаар ургаа,— гэжэ Ажалшадай сандинис профцентрэй генеральна секретариин орлогшо Денис Малендес Нуэва Никарагуа гэдэг агентствадэ интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ. Дурсагдаһан үе хадаа манай ангиин дайсадта эсэргүү, Сомосой диктатураһаа үлэһэн экономическа задагайралгые усадхахын түлөө тэмсэлэй хүшэр түбэгтэй жэлнүүд байгаа,— гэжэ тэмдэглэнэ.

Үйлэдбэриин элдэб һалбаринуудай хүдэлмэриие, гүрэнэй аппарадые тааруу гуримтай болголго — ажалшадай тон ехэ оролдолго хүсэлэлгөөр туйлагдаһан илалтануудай нэгэн болоно. Хүдэлмэришэд мүнөө засагай эмхи зургаануудай ажал ябуулгада, үйлэдбэриин соведүүдтэ хабаадана, гүрэн түрын тон шухала асуудалнуудые шиидхэнэ.

Никарагуагай пролетариадай политическэ мэдэрэл болбосорол үнгэрһэн хугасаа дотор нилээд дэбжэн бадараа. Ажалшадай сандинис профцентрэй дэргэдэ хүдэлмэрилдэг профсоюзно-политическэ хоёр һургуули профсоюзна 2 мянга гаран хүтэлбэрилэгшэдые һурган бэлдэһэн байна. Тэдэнэр заводуудай, фабрикануудай, хүдөө ажахын предприятинуудай хүдэлмэришэдэй эмхинүүдые толгойлно.

ХАРХИС ХАРАА БОДОЛЫЕНЬ ШҮҮМЖЭЛНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Сагаан байшангай баримталдаг, арад зондо харша хараа бодолые буруушаанабди! Социально-экономическа программануудые хаһахаяа болихо! Ороной хара шарайта зоной эрхэдэ эсэргүү доболго болюулха! гэһэн уряа — Денверэ хотодо (Колорадо штат) болоод тараһан, американ негрнүүдэй эгээн ехэ эмхинүүдэй нэгэнэй — Хара шарайтанай, дэбжэлтэдэ туһалха национальна нэгэдэлэй жэл бүриин 72-дохи съездын гол эрилтэ болоно. Энэ түрүү үзэл бодолтой эмхиин хахад миллион гэшүүдые түлөөлһэн 4 мянга гаран делегадууд Холбоото Штадуудтахи негрнүүдэй хүдэлөөнэй шухала асуудалнуудые, расизмда, зүһэ шарайн илгаа баримталан доромжолдог ябадалда эсэргүү тэмсэл улам шангадхаха асуудалнуудые неделиин туршада зүбшэн хэлсэбэ.

Съездын делегадууд Рейганэй захиргаанай дотоодын политическэ хархис хараа бодолые илангаяа эрид шангаар шүүмжэлнэ.

АСЕАН-ай СОШОРДОЛ

ТОКИО. Р. Рейганэй захиргаанай зүгһөө Ази тушаа баримталдаг политикын талаар сошордолой мэдэрэл Индонезиин, Малайзиин, Сингапурай, Филиппиный ба Таиландын хабаададаг Зүүн-Урда Азиин гүрэнүүдэй нэгэдэл (АСЕАН) дотор улам ехэ боложо байнхай гэжэ «Нихон Кэйдзай» газетэ мэдээсэнэ. Пекинтэй улам ойртолсохо зорилготой Вашингтоной һаяын ябуулгануудай, түрүүшын ээлжээндэ Хитадта шэнэ зэбсэгүүдые үгэхэ гэжэ США-гай шиидхэһэнэй һүүлээр тиимэ сошордол илангаяа ехэ үзэгдэнэ гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

Хитадай түрэмхэйлэн булимтаралгын аюулай улам ехэ боложо байһые АСЕАН-ай оронуудай улам гүнзэгыгөөр ойлгон мэдэрдэг болоҗо байһые, тиимэ түрэмхэйлэлгын һүжэрэлгэдэ һаад ушаруулжа байгаа Вьетнамай, Кампучиин ба Лаосой хараа бодолнуудые ойлгохо ябадалтай АСЕАН-ай оронууд дотор улам үргэдэн дэлгэржэ байһые «Нихон Кэйдзай» тэмдэглэнэ. Хэблэлэй мэдээсэлнэй ёһоор, Азиин гүрэнүүдтэ үниһөө хойшо газар дайдын талаар ба бусад эрилтэ нэхэбэринүүдые хэдэг Пекинэй зүгһөөл эндэхи оронуудай арадуудай амгалан байдалда магта ехэ аюул тохёолдоно гээд Зүүн-Урда Азиин оронуудта тоолоно. США-гай ба Хитадай хорото һанаашалгануудай аюул тухай һэргылүүлһэн мэдүүлгэнүүд Вашингтоной ба Пекинэй барлагууд болохо дурагүй АСЕАН-ай оронууд дотор улам шангаар дуулдадаг боложо байнхай, гэжэ «Иомиури» газетэ тэмдэглэнэ.

ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ПАРИЖ. Сальвадорһоо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, энэ ороной патриодууд сэрэгэй, мүн политическэ талаар һүүлэй үедэ амжалтануудые туйлаһан байна гэжэ «Юманите диманш» бэшэнэ. Сүлөөрһэн районуудтахи арадай засаг бэхижүүлэгдэнэ.

Сальвадорой хунтада илангаяа сэрэгэй талаар үзүүлдэг дэмжэлгээ Холбоото Штадуудай улам үргэдхэжэ байбашье, Америкын политикаһаа үрэ гаранагүй гэжэ тус газетэ тусхайлан тэмдэглэнэ. Хунтын ба США-гай гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэд эндэхи бэрхэшээлнүүдые мэдэрхэ, дайн байлдаан удаан саг соо үргэлжэлхэ, хүндэ хүшэр байха гэжэ мэдэрхэ баатай болоо.

Сальвадортохи хэрэгүүдтэ США-гай зүгһөө сэрэгэй талаар сэхэ хамааралгын улам һүжэрөөгдэжэ магад гэһэн түбэгшээл зарим бүлэгүүдэй дунда гарана гэжэ «Юманите диманш» тэмдэглэнэ. Тиимэ һүжэрөөлгэ Түбэй Америкын энэ районохи амгалан байдалда ехэ аюул тохёолдуулха, уласхоорондын байдалда муу хойшолонгуудтай байхань элитэ гэжэ статья дотор хэлэгдэнэ.

«СУРХАРБААН-81»

ЭНЭ үдэрэй мандажа байха хирэндэ, наранай гараха зүг тээһээ тэнгэри нэгэ· дахин хүнхинэн дуугаржа, «Сурхарбаан-81»-нэй хүндэдэ зэдэлһэн байгаалиин дохёо-салют мэтээр һаһагдаа һэн. Тэнгэри өөдэ харахада, боро хара үүлэд... Удангүй ниислэл Улаан-Үдымнай сайбар боро асфальт дээрэ бороогой томо томо дуһалнууд аржагар точконуудые табижа эхилбэ. Тиибэшье һаань, заншалта жэнхэни буряад найр наадандаа зорюулагдан хүн зон шүхэрнүүдээ һугабшалангхай, Соведүүдэй болон Революциин, мүн Алдар солын талмайнууд дээрэһээ таһалгаргагүйгөөр жэгдэ һубаан автобусууд соо орожо һуугаад лэ Дээдэ-Онгостой зүгөө зөрино.

Тээд республикынгаа зэлжээтэ «сурхарбаанда» нарагшад дэмы айнан байшоо. Онгостойн үүжам налуу хотогор руу ороходо, наран тужын хоншуу хангал, наран, наран... Ёнотой һайндэрэй сэлмэг үглөөгүүр тэдэнние ипподромой плаанима ногоон талмайгаар, оршондохи хабсагайнуудта тулаад, һөөргөө сууриан болоод бусадаг хүхюун хүгжэм дуугаар, хүн зоной баясхаланта бардам алхалаар уттаба бшуу.

...Эгээ арбан час. Оркестрэй дуун соностоно, баяр ёһололой хүгжэм зэдэлшэбэ. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь Г. Д. Басаев микрофоной дэргэдэ ошоно. Буряадай республикын байгуулагдаһаар 58 жэлэй ойдо зорюулагдаһан заншалта «сурхарбаанай» нээгдэһэн тухай соносхобо.

Улаан, хүхэ, ногоон тугуудаа зунай нэбшээндэ намилзуулан, республикымнай спортивна бүлгэмүүдэй жагсаалнууд сиднэрэй урдуур дабшаба. Эгээн түрүүлэн «Спартак» бүлгэмэйхид харагдаба. Тэдэнэй залуу шиираг бэе, хүхюун дорюун энеэбхилэл, улаан, сагаан үнгэтэй спортивна хубсаһан һонирхолтой. Хойноһонь «Труд» бүлгэмэйхид жэгдэ солбоноор алхална. Республика доторoo, мүн холо, ойгуур суутай «Локомотив» бүлгэмэй шандааһатан сиднэрэй урдуур үнгэрнэ. Торгон буряад тэрлигтэй, номо һаадаг бариһан наһатайнуудшье һаа, сээжээ хүрхылгэн, балсангаа бахимдан дабшагшаднай хэд гээшэб?! Мүн даа, тэдэл, республикымнай суута мэргэшүүл, зэнгэй дуу зэдэлгэгшэд «Урожай» бүлгэмэй жагсаалые заншалта ёһоороо толгойлон ябана бшуу. Тэдэнэй дунда һур харбалгын спортын ветеранууд Д. Иванов, Б. Бальчинов, Н. Намсараев, бусадые танин харахадаа, сиднэр дээрэ сугларагшад халуунаар альгаяа ташана.

Удаалуулан хурдан гүйгөөшэ хүбүүд, басагадаараа суурхадаг «Трудовые резервы», тиихэдэ республикымнай студентнүүдые бүридхэдэг «Буревестник», эгээл ехэ · түүхэтэй, эгээл хуушанай бүлгэм болохо «Динамын» спортсменүүдэй алхалан ябахые анжаран харанабди.

Жагсаалнуудай тодо хурсаар зэдэлһэн команда доро ерэжэ, зогсоходонь, арадай депутадуудай Улаан-Үдын гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэхи спортын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр А. С. Зангеев сиднэр дээрэ гаража, «Сурхарбаан-81»-нэй бэлэдхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. Д. Басаевта спортсменүүдэй мүрысөөнүүдтэ бэлэн болоһон тухай элидхэнэ.

— Республикымнай заншалта һайндэр онсо шухала удха шанартай үе сагта боложо байна. Ушар юуб гэхэдэ, байгша ондо түрэл партимнай XXVI съезд амжалтатайгаар үнгэрөө. Тиихэдэ һаяхана боложо дүүрэһэн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэнэй амгалан ажаһууха асуудал тушаа зүб зүйтэй һанамжанууд хэлэгдэжэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Леонид Ильич Брежневэй дурадхалаар бүхы дэлхэйн арадуудта, парламентнуудта хандаһан Хандалга баталагдаа, — гэжэ нүхэр Басаев онсолон тэмдэглэбэ.

КПСС-эй XXVI съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ордено республикынгаа ажалшадай оруулжа байгаа хубита тухаа тоглохо зуураа, ажалтагүйн ажалаараа суутай промышленна предприяти, колхоз, совхозуудай түрүү хүнүүдэй нэрэнүүдые дурдаба, сугларагшадта али бүхы амжалта хүсөө. Мүн «сурхарбаанай» найр наадандаа айлшан болон ерэһэн ниислэл Улаан-Үдын анда Монголой Арадай Республикын Дархан хотын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Түмэрбаатар түрүүтэй түлөөлэгшэдые тэрэ халуунаар амаршалаад, арадай революциин илалтаар 60 жэлэй ойн ушарһаа тэдэндэ гайхамшагтай амжалта туйлахыень юрөөгөө.

Удаань нүхэр Басаев республикын физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуевта үгэ үгэбэ. Республикынгаа бүхы ажалшадые, спортсменүүдые, заншалта һайндэрөөрнь амаршалаад, тэдэндэ аза талаан, баяр жаргал хүсэбэ, спортын талаар туйлагдаһан амжалтануу тухайнь хөөрэһэн байна.

— «Сурхарбаан-81»-нэй тугые үргэхэ! — гэһэн команда соностобо.

Сэлмэжэ сэнхир үнгөөр наадан байһан тэнгэри ерэһэн сайбар үнгэтэй, хүхэ хилэ хүбөөтэй туг дэгдэбэ. Тэрэнние үргэхэ хүндэдэ һур харбалгын ветеранууд Н. Намсараев (Хялга), Б. Бальчинов (Улаан-Үдын район), М. Сухарева (Улаан-Үдэ), Москвагай Олимпиин наадануудта хабаадаһан уласхоорондын классай спортын мастер П. Яковлев, спортын мастернууд хүнгэн атлет Т. Позднякова, барилдааша Н. Гармаев гэгшэд хүртэбэ.

БУХЭ БАРИЛДААН хадаа буряад арадай хэр үгай заншалта һайндэр — «Сурхарбаанай» гол зүйлынь болодог юм. Сагаан эдеэнэй билтаран дэлбэржэ байһан элдин һайхан зунай сагай энэ һайндэртөө хүнүүд зүлгэ ногоон дээрэ гаража шандааһанайнгаа шангые туршалсадаг һэн. Энэшье һайндэртэ арбан районой суглуулагдамал командын гаһар хүсэтэй барилдаашад гартаа шандааһатай, хүлдөө дэгээтэй байһанаа харуулба.

Хото, хүдөөгэй барилдаашад дүрбэн шэгнүүртэ—60, 70, 82 болон тэрээнһээ дээшэ мүрысөөһэн байха юм.

Хүдөөгэй районуудһаа ерэһэн 16 хүн эгээл хүнгэн шэгнүүртэ тулалдаһан байгаа. Буряадай багшанарай институт дүүргээд, Мухар-Шэбэрэй райондо хүдэлжэ байһан Борис Соктоев Түнхэнэй түлөөлэгшэ Гомбо Ламиновтай түгэсхэлэй мүрысөөндэ хаба шадалаа туршаба. 35 наһатай болоод ябаһан спортын ветеран Г. Ламинов арга дүрөөр нүгөөдэдөө булигдаагүйшье һаа, һүүлшэг тээшээ эсэжэ, хоёрдохи һуури эзэлхэ баатай болобо. Баргажанай районой хүүгэдэй спортын һургуулида РСФСР-эй габьяата тренер Виктор Очировай хүтэлбэри доро Б. Соктоев барилдаанай нюусатай танилсаһан юм. Тэрэ дүрэ буляалдалгын барилдаагаар спортын мастерта кандидат болонхой. Энэ шэгнүүртэ В. Гармаев (Зэдэ) гурбадахи һуури эзэлээ.

70 килограммда. Эндэ сугларһан 14 барилдаашад сооһоо спортын мастернууд Э. Эрдынеев (Загарай), Н. Тарнуев (Захаамин), мастерта кандидадууд Ж. Лубсанов (Баргажан), Б. Дуринов (Түнхэн) гэгшэдэй хоорондо илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болобо. Н. Тарнуев Эрхүүгэй хүдөө ажахын институт дүүргээд, Захааминай райондо хүдэлнэ. Тэрэ манай үнинэй бэрхэ барилдаашадай нэгэн, Этигэл Эрдынеевые илабашье, Баяр Дуриновта шүүгдэшэһэн байгаа. Тиигэжэ эндэ Загарайн районой түлөөлэгшэ Э. Эрдынеев хүдөөгэй спортсменүүдэй дундаһаа чемпион болоһон байха юм.

Урда урдын жэлнүүдтэ Сэлэнгын районой бүхэшүүл зунай найр наадангай түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаададаггүй байһанайнгаа түлөө шүүмжэлэлдэшье ороо һэн. Энэ шүүмжэлэлһээ зүб тобшолол хээ хэбэртэй. Байгша ондо тус районой барилдаашад һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулба. Энээниие гэршэлһэн юумэдэл Сэлэнгын районой түлөөлэгшэд Гомбо Баторов Борис Аюрзанаев гэгшэд нэгэдэхи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. Түгэсхэлэй нааданда шүүгдэжэ, Владимир Цыбиков (Захаамин) хоёрдохи шанда хүртөө.

Хүндэ шэгнүүртэ Б. Доржиев (Захаамин) А. Эрдынеев (Сэлэнгэ) хоёр түгэсхэлэй мүрысөөндэ гаража, анамана тулалдаа. Нүхэрэйнгөө һэримжээ алдахатайнь · сасуу, Борис Доржиев сахилгаан түргөөр хүлдэнь орожо, нүгөөдыһөө нюргыень шоройдуулба. Зэдэһээ ерэһэн Валерий Ухинов гурбадахи һуурида гараһан байна.

Хүдөөгэй барилдаашад сооһоо абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөндэ Этигэл Эрдынеев илалта туйлажа, хонёор шагнагдаба.

Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ манай республикын бэрхэ барилдаашадай, тэрэ тоодо суглуулагдамал командын гүй бэрхэ барилдаашад ... Хэрбээ тэдэнэй хиһэе дээрэ гаража, хаба шадалаа туршаа һаань, сугларагшадые хужарлуулан баясуулха һаа гэдэг, залуушуулда ехэ һургаалтай байха һэн гэжэ һанагдана.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэ спортын мастерта кандидат Максим Цыдыпов бэрхэ барилдаашан байһанаа харуулба. Спортын мастернууд В. Гармаев, Ц. Гулгенов гэгшэдые илажа, һур харбаанай чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэһэн байха юм. Эдэмнай гурбуулаа Баргажанай хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер В. С. Очировай һурагшад болоно.

70 килограммай шэгнүүртэ В. Гашинов («Урожай») М. Илюхинов («Труд») хоёрой уулзалга тэнсүү шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Энэ жэлдэ дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй спортын мастер болоһон Буряадай багшанарай институдай биохимическэ факультедэй студент Виктор Гашинов бар хүсэтэй, бүлюу һайн арга дүрэтэй байжа, илалта туйлаа. Удаадахи шэгнүүрнүүдтэ Виктор Доржиев («Урожай»), Илья Гармаев («Трудовые резервы») гэгшэд чемпионууд болобо.

Улаан-Үдэ хотын эгээл эрхим бүхэ Н. Гармаев хүдөөгэй барилдаашад сооһоо шалгарһан Э. Эрдынеевтэй түгэсхэлэй мүрысөөндэ уулзаба. Табан минута соо хүндэ шэгнүүрэй гаһар хүсэтэй барилдаашан Илья Гармаевай гарта оронгүй тулалдахадаа, мүрысөөнэй дүримэй ёһоор бага шэгнүүртэй байһан дээрэһээ Этигэл Эрдынеев илажа гараһанда тоологдон, энэ жэлэй зунай найр наадангай абсолютна чемпион болобо. Тиигэжэ тэрэ физкультура болон спортын республиканска комитедэй диплоомоор, дурасхаалта бэлэгээр шагнагдаһан байна. Энэ хадаа 35 наһатай спортын ветеранай ехэ амжалта мүн.

Барилдаашадай дундаһаа Захааминай районой суглуулагдамал команда түрүүшынхеэ илалта туйлаба. Захааминай, Сэлэнгын районуудай түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

ГИНИР ҮРГЭЛГЭ. Зунай зүлгэ ногоогоор хушагдаһан ипподромой тэг дунда табигдаһан олбог дээрэ суута бүхэшүүлэй барилдажа байха үедэ шандааһа шангатай гинир үргэгшэд хабаяа туршажа захалба. Энэ һонирхолтой мүрысөөндэ оройдоол 15 хүн хабаадаа.

60 килограмм. Зэдын районой түлөөлэгшэд Б. Цыбикжапов, Б. Раднаев, Б. Гармаев гэгшэд бултанһаа һураггүй булюу байба. Буряадай багшанарай институт дүүргээд, Зэдын районой Алцагай дунда һургуулида физкультурын багшаар хүдэлдэг Базар Цыбикжапов хоёр пүүдэй гиниие хоёр гараараа ээлжэлүүлэн 70 дахин үргэжэ, харагшадай зүгһөө нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаба. Хоёр гараараа хоёр гинир нэгэн доро 18 дахин хонгордоон үргэжэ, 54 очко абаһан байна. Удаань ганса гараараа 50 дахин угзаран үргэжэ, дүн хамта 174 очкотойгоор түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Энэнь шандааһа шангатай залуу спортсменэй туйлаһан ехэ амжалта болоно. Энэ үрэ дүнгынь СССР-эй спортын мастерай нормативһаа 24 очкогоор үлүү юм.

Удаадахи шэгнүүрнүүдтэ Загарайн районой түлөөлэгшэд С. Леонов, Д. Зайцев, Н. Начковский гэгшэд илажа гарабашье, эгээл хүнгэн шэгнүүрэй спортсменэй үрэ дүнгэ улуу гаража шадабагүй.

Улаан-Үдын авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортын клубай түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Анатолий Толмачев 190 очкотойгоор хүнгэншэг шэгнүүртэ илаһан байна. Кабанскын районһоо ерэһэн Владимир Карелин хүндэ шэгнүүртэ эрхимлэбэ. Гинир үргэгшэдэй дундаһаа абсолютна чемпиониие тодоруулха саг хүрэжэ ерээ. Шэгнүүрнүүдтэ илажа гарагшад хоёр пүүдэй хоёр гиниие хонгордоон үргэжэ захалаа. Тээд эндэшье эгээл хүнгэн шэгнүүртэй Базар Цыбикжапов 20 дахин үргэжэ, 60 очко абаад, абсолютна чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Выдринэй модоной баазын хүдэлмэрилэгшэдһөө бүридэһэн Кабанскын районой бүхэшүүл гинир үргэгшэдэй дундаһаа илажа гараһан байна. Загарайн, Зэдын районой түлөөлэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Зунай найр наадангай спортын мүрысөөнэй ниитэ дүнгүүдые согсолхоло, Зэдын районой суглуулагдамал команда илажа, (райспорткомитедэй түрүүлэгшэнь А. М. Цаганов) физкультура болон спортын республиканска комитедэй 1 шатын дипломоор, кубогаар шагнагдаһан байха юм. Иигэжэ спортын мүрысөөнүүд залуу наһанай ёһотойл һайндэр болож дүүрэбэ.

ЭРТЭ УРДА сагһаа буряад арадай үе дамжан ерэһэн эгээл ехэ һайндэрнүүдэй нэгэн — «Сурхарбаануудта» — эгээл мэргэн, эгээл баатар хүбүүдые, эгээл хурдан хүлэгүүдые тодоруулта гол удхань байһан гэжэ бидэнэр мэдэдэг гээшэбди. Тиихэдээ Аламжа Мэргэнэй, Жэбжээнэй Мэргэнэй, Шоно Баатарай, Бабжа Барас баатарай алдар солые үргэлжэлүүлэгшэд үе саг бүхэндэ, хэзээдэшье тодоржо, арадайнгаа дунда хүндэлэгдэдэг, соло дуундань хүртэдэг лэ байһан юм. Тиимэһээ һур харбалгын эхилхэдэ, трибунанууд дээрэ һуугшадай дунда гансата хүлгөөтэй, шууяатай болож, мэргэнээр табигдаһан годлиин һурые нэбтэ сохин гараха бүхэндэнь альга ташалга шаяашадаг ха юм.

Буряад ба уласхоорондын түхэлэй номоор харбалган байгша оной зунаймнай «сурхарбаанда» үнгэргэгдөө. Һур харбахаар сугларагшадай дунда тэрлигүүдые үмдэһэн мэргэшүүл—ажалай болон дайнай ветеранууд буряад түхэлэй номоор харбахадаа, сугларагшадай онсо анхарал татаа бшуу. Эдэнэрэймнай эгээл залуунь гэхэдэ, табяад, эгээл наһатайнь 76 гаража ябаһан нүхэд... Жэшээлхэдэ, һур харбалгаар СССР-эй спортын мастер, республикын юһэ дахин чемпион болоһон Батожаб Цыренович Бальчинов 58-тай болонхой. Тэрэ мүнөө Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо жолоошоноор хүдэлнэ. Мүн энэл районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн 66 наһатай пенсионер Цыренжаб Чагдурович Мункуев баһал хэдэн удаа «сурхарбаанай» чемпион болоһон байха. Харин Дамдин Ешеевич Иванов мүнөө 76 наһатай болобошье, хурса нюдэтэй, хүдэр гартай зандаа. Буурал сагаан толгойтой болоһон үбгэжөөл гурбан удаа «сурхарбаанай» чемпион болоһон юм. Мүнөө Зэдын районой Нэзагата нютагта ажаһуудаг. Энэл нютагһаа ерэһэн Чагдар Бальжинович Норбоев 66-тай.

Мүрысөөнэй судьягай дохёо үгэмсөөр дээрэ нэрлэгдэһэн үбгэжөөлнүүд хойно хойноһоо һубарилдан бодожо, годлинуудай шэхинээн зэдэлбэл даа! Эдэнэр 40, 30 метрэй зайнуудта арба арбан годли харбаа. Мүрысөөнэй дүн гаргахада, Д. Е. Иванов шалгаржа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ дүрбэдэхиеэ хүртэбэ ха юм.

—Би энээхэн эбэр номоо барижа, һур харбалгын мүрысөөн бүхэндэ хабаадажа ябахадаа, арадайнгаа дунда һур харбалга улам дэлгэрүүлхын хойноһоо оролдожо ябадаг гээшэб. Республикын «Сурхарбаанай» наадаанда манай районһоо зургаан мэргэшүүл ерэнхэйбди. Тэдэнэй дундаһаа мүнөө 66-тай болоһон Чагдар Бальжинович Норбоев очкогоороо намһаа жааха гээгдэжэ, гурбадахи һуури эзэлбэ, — гэжэ Д. Е. Иванов хөөрэнэ.

Уласхоорондын номоор һур харбалгаар Улаан-Үдын районой түлөөлэгшэ З. П. Жигжитов эрхимлээ. Тэрэ хоёр зайда харбахадаа, дүн хамта 152 очкотой болоһон байба. Хурамхаанай, Улаан-Үдын районуудһаа зунай найр наадандаа ерэһэн Х. О. Раднаев, Б. Х. Доржинимаев гэгшэд эрхимлэгшэһээ гүшаад очкогоор гээгдэжэ, удаадахи хоёр һуури эзэлхэ баатай болоо. Тиихэдэ хүбүүдэй дунда болоһон мэргэшүүлэй тулалдаанда, республикын хэдэн удаа чемпион ябаһан Б. Ц. Бальчиновай Валерий хүбүүниинь хэрхо мэргэн байшоо. Эсэгэеэ һажаажа, мэргэн харбагша болохоор бэеэ зэһэһэн Валерий дүн хамта 96 очко абажа, чемпионой улаан торгон лентэ дала мүр дээгүүрээ түрүүшынхеэ зүүһэндээ аргагүй баяртай байгаа һэн. Чемпионһоо хэдэн арбаад очкогоор гээгдэһэн Хурамхаанай районой түлөөлэгшэд Д. Будаев, Ч. Доржиев гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлһэн байба.

Басагад сооһоо Улаан-Үдын, Сэлэнгын районуудай түлөөлэгшэд Галина Бубеева, Елена Содномова гэгшэд түрүүшын хоёр, эхэнэрнүүдэй дундаһаа Загарайн районой С. Н. Зундуева шалгаржа, мүн лэ «сурхарбаанай» чемпионой нэрэ солодо хүртөө ха юм.

ҺАЙНДЭРЭЙ һүүлшын программа — хүлэгүүдэй хурданиие туршалга болож, сугларагшадай дунда бүришье һаа ехэ хүлгөө үүсхэнэ. Республикын ажахынуудһаа асарагдаһан хурдан морид ипподромой сэбэр харгыгаар урилдажа, олоной анхарал ехээр татаа. Эдэнэрэй дунда республикын, Улаан-Үдэ хотын эмхи зургаанууд, спортын бүлгэмүүдэй тогтооһон шан, бэлэгүүдтэ хүртэхын түлөө шанга тулалдаан болоно. Аяма халуун үдэрэй болоошье һаа, хурдан хүлэгүүд аяар арба удаа урилдаанай зүргэ дээгүүр хатар жороогоо туршаа ха юм. Бусадһаа түрүүлэн гурбан мориной урилдаан эхилбэ. Эндэ Загарайн районой Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хатарша гурбан хүлэг эрхимлэжэ, жолоо баригша В. Белых КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой, горгүйсэдкомой тогтооһон шанда хүртэбэ. Хоёрдохи ээлжээндэ табигдаһан хатарша хүлэгүүдэй дундаһаа Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой Түгнэ гэжэ нэрэтэй хатарша морин шалгаржа, тэрэниие жолоодоһон Слава Гомбоев ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэбэ.

Гурбадахи, дүрбэдэхи ээлжээндэ һориһон хатарша морид сооһоо Буряадай гүрэнэй мориной заводой Покат гэжэ нэрэтэй гүүн, Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой Салют гэжэ морин, Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой Казбек эрхимлэжэ, жолоо баригшад В. Тюлькин, Н. Раднаев, С. Гомбоев гэгшэд облпрофсоведэй, республикын Хүдөө ажахын министерствын, КПСС-эй Улаан-Үдын Железнодорожно райкомой тогтооһон шан бэлэгүүдтэ хүртэжэ, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана.

«Правда Бурятии», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдэй шанда хүртэхын түлөө урилдаан 1600 метрэй зайда болобо. Эндэ Шэтын областиин «Дарасунский» совхозой Услуга гэжэ гүүн, Улаан-Үдын районой Лотос азарга түрүүшын хоёр һуури эзэлжэ, тэдэниие жолоодоһон Кузнецов, Павлов гэгшэд редакцинуудай шангуудта хүртэбэ. Удаадахи гурбан ээлжээндэ урилдаһан моридой дундаһаа Буряадай мориной гүрэнэй заводой Пасека, Улаан-Үдын районой «Байгал» ажахын Тюль, Оронгын совхозой Гималай гэжэ морид шалгаржа, жолоошод Б. Тыштыков, Н. Кузнецов, Н. Ринчинов гэгшэд Буряадай республикын ниислэл хотын ипподромой, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура болон спортын комитедэй шангуудта хүртэһэн байна.

Юһэдэхи ээлжээндэ гурбан морин 1600 метрэй зайда табигдаа. Эндэ Улаан-Үдын районой «Байкал» ажахын Приправа гэжэ нэрэтэй гүүн зайгаа хоёр минута 31 секунда соо гаталаад, жолоо баригша Юрий Байковский «Буряад үнэн» газетын тогтооһон шан ирагуу хүгжэмэй аялга доро абажа, баяр дээрээ баяр нэмэбэ. Улаан-Үдын физкультура, спортын городской комитедэй шанда хүртэхын түлөө урилдаһан морид сооһоо Шэтын областьһоо ерэһэн Реклама гүүн хурдан солбон байжа, жолоошон Геннадий Шадрин тус шанда хүртэһэн байна...

ШАНДААҺАТАДАЙ шадалаа туршаха, хурдан гүйдэлтэ моридой солоео дуудуулха һаһада, ипподромой арадахи нэмэл ендэр дээрэ солгёо хүгжэм, согтой хатар таһараагүй. Эндэ республикымнай уран бэлигтэн хаба шадабаряа харуулжа, «сурхарбаанда» сугларагшадай зүгһөө халуун альга ташалгаар, «бис» хашхарааһаар угтагдаа.

Үсэгэлдэрынь лэ Заб... калиин арадуудай этног... фическа музейн орш... арадай аман үгын һайнд... хабаадаһан коллективууд ... хинаа ендэр дээрэ гара... срэбэшье һаань, һонёо ... раагүй. Түрэл арадайн... жэнхэни маягтай дуу, ха... сээжэдэз бөөмэйлэн ябаһ... хүнүүдэй сэдьхэлдэ хэды ... баяр баясхалан бадаруу... гээшэб!

«Магтаал» гэжэ хоор... хид Байгалай хойто бэе... буряадай хатар, дуу та... луулаа. Улаан-Үдын Лен... нэй орденто мяханай ком... надай дэргэдэхи соёлой ба... шангай уран һайханай ... модеятельностиин эдэбхи... Евдокия Лещинская сэб... ород, сагаа-ерээн сараф... үмдэһэн гаража ерээд, «У... шка луговая» гэжэ дуу ха... гюурдана. Зүүн зүгэй ха... рай «Лотос» гэжэ ансам... лиин уян нугархай басаг... нахилзан хотолзон, монго... арадай «Урянхай» гэжэ х... тар бүжэглэжэрхинэ бш... Ямар һайхам даа, энэ хата...

Удаань түмэр замшад... клубай түлөөлэгшэд «Пр... щёлочки» гэжэ жэнхэ... ород хатар гүйсэдхэжэ, ол... ной магтаал һайшаалда хү... тэнэ. Тэдэнэй удаа угал... хээгээр уралуулһан шоб... горхон малгайтай, хара ... лэн тэрлигтэй буряад бас... ган «Айлшалхые урин... даа» гэһэн урданай маягта... хонгёо дабтасатай аялга ха... гюурдана. Энэмнай Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин оюутан, ерээдүйн артистка Зинаида Ринчинова байба.

М. Белокрысэй хүтэлбэрилдэг Забайкалиин шэмэ... шэгүүдэй хоор холо, ойгуур суурхажа эхилһээр үниинэй. Энэшье удаа онсо өөрсэ шэнжэтэй энэ хооройхид шэмэшэгүүдэй шэнэ үеын дуу болон хатарнуудые гүйсэдхөө.

ИИГЭЖЭЛ Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 58 жэлэй ойдо зорюулагдаһан заншалта «Сурхарбаамнай» суурятай, дуутайгаар, шуулатай, наадатайгаар хүн зоной сэдьхэл зүрхэндэ мартагдашагүйгөөр хадуугдан зайхашагүй баяр досоонь түрүүлэн үнгэрбэ бшуу.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ,
Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Һур харбалгын ветеран Б. Бальчинов. 2. Хурдан хүлэгүүд урилдана. 3. «Сурхарбаан-81»-нэй абсолютна чемпион спортын мастер Э. Эрдынеев. 4. Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой Түгнэ гэжэ хүлэгые хазаарлаһан Слава Гомбоев. 5. Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяханай комбинадай клубай дэргэдэхи уран һайханай самодеятельностиин хоор ород арадай дуу гүйсэдхэжэ байна. 6. Гинир үргэлгөөр онсо шалгарһан атлет Б. Цыбикжапов.

С. БАЛДУЕВ, П. БУРМАКИН, Н. ДРИГЕНОВ, Н. ЕФИМОВЭЙ фотонууд.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» —материалнуудай суглуулбари. «Сагаан алтаяа» гээлтэ хоролтогүйгөөр хураяа!» —тобшо мэдээсэлнүүд. «РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани» —ТАСС-ай материал. Указууд. ТАСС-ай шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Буряадай газар дайдын буураhагүй элшэ хүсэн» — Н. Борисенкын статья. «Эхэ ба басаган» — Б. Матвеевэй очерк. «Эгээл эрхим полевой станда» — Ц. Дандаровай корреспонденци. «Районой газетэнүүд мэдээсэнэ» — суглуулбари. «Совет орон: шэнэ һонин».

Гурбадахи хуудаһанда. «Номой шэнжэлэл ба шүүмжэлэл». В. Петоновой «Түрэл хизаарни намтаяа уулзахаяа хүсэнэ» гэһэн статья. «Капиталис «диваажан» гээшэмнай үнэн дээрээ ямар бэ?» —В. Невскиин статья. «Хилын саанахаа» —ТАСС-ай суглуулбарина.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Сказ» гэжэ ород арадай инструментнүүдэй квартет наадаха. 10.35 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 11.35 — «Бага наһанһаа угтайб». В. Астафьев. «Ягаан дэлһэтэй морин». 12.20—Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—«Хүгжэм һонин» — киногой программа. 16.35—«СССР-эй арадуудай дуунууд ба хатарнууд».

Улаан-Үдэ. 17.05—«СССР-тэ болоһон Монголой Арадай Республикын соёлой үдэрнүүд» (үнгэтэ). 18.25—«Байгал» программа.

«Орбита». 18.50— Монголдо Арадай революциин илаһаар 60 жэлэй ойе угтуулан. «Найрамдал» — монголоор «Дружба». 19.30 — 19.45—Забһарлалга. 19.45— «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ» 20.00—РСФСР-эй габьяата артистка Г. Карева дуулаха. 20.25—«Хүн ба Хуули». 20.55 — «Линия жизни»—телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00 — «Время». 22.35—Марк Рензенэй хабсаадагалтай фильм-концерт. 23.10—А. П. Чеховэй рассказуудые СССР-эй арадай артист А. Борисов уншаха. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. ЦСКА—«Динамо» (М).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Үхибүүдтэ. «Рассказы о Кешке и его друзьях» — уран һайханай фильм. (3-дахи сери). 14.20—«Москва ба москвагайхид». 14.50 — «Емелино счастье». «По щучьему велению» гэһэн онтохоноор найруулагдаһан Хүүгэдэй түбэй театрай фильм-зүжэг. 16.20—«Һургаашад тухай...».

Улаан-Үдэ. 16.55 —Соносхолнууд.

«Орбита». 17.05—«Горнистнууд, харюусагты!». 17.35—«Ород хэлэн». 18.05—«Орлёнок» телестудиин концертнэ зал.

Улаан-Үдэ. 18.50—«Агитаторнууд ба политинформаторнуудта туһаламжа». 19.30—Фильм-концерт.

«Орбита». 20.00 —«Ректор» — телевизионно баримтата фильм. 20.30—«Ородой түүхэтэ дуунууд». 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Лоскутик ба үүлэн»—мультфильм. 21.15 — «Уран зурааша тухай хөөрэнэ». 22.00 — «Время». 22.35—«Гамлет Щигровского уезда» — телевизионно уран һайханай фильм.

«Буряад үнэн» газетын штатна бэшэ корреспондент байһан

Василий Петрович
ГАЛДАНОВАЙ

наһа бараһан ушарһаа манай газетын хүдэлмэрилэгшэд тэрэнэй гэр бүлэнхидтэ гүнзэгы шаналхаа мэдүүлнэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000.

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35. редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, военно-патриотического воспитания—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-03547. Заказ № 157 Индекс 5901.